

Bro 3090
1

Efendiler broşürlerine tarile bile
boynaylar; 27 Mayıs sonrası Türkiye
sitamında aydınlanan yepine gö-
rüşü asudıklarmı, yarıy lursaylık-
larmı böyle maskeliyecekler! ~

Fuat Fegam.

TKP

doğuşu
kuruluşu
gelişme yolları

Az30

"T.K.P. işçi ve köylülerin
en yüksek politik teşkilâtı-
dır." M.Suphi 1920

T. K. P. nin DOĞUŞU

T.K.P. yepyeni tip, yepyeni devrimci bir partidir. T.K.P. memleketin tarih içindeki gelişmesiyle bağlıdır. Onun döl yatağı, göbek - bağı bu kaçınılmaz gelişmedir. Onun yarselliği, özbeöz yerliliği bu yataktan gelir. Ebeliğini, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi yapmıştır.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi insanlık tarihinde yepyeni bir çağ: Kapitalizmin, emperyalizmin, sömürçülük sisteminin yıkılması çağını, sosyalist devrimleri ve milli kurtuluş devrimleri çağını açtı.

T.K.P. doğrudan doğruya Büyük Oktobr Devrimi'nin etkileri altında doğdu. T.K.P. işçi sınıfının savaşkan öncüsüdür. Bu parti, memleketin halk demokrasisi yolunda serbestçe gelişmesi için, geniş emekçi yığınlara sosyal kurtuluş sağlamak için savaşır, halkın bu uğurda yürüttüğü savaşları yönetir.

T.K.P. emperyalizme, sömürçülüğe, memleket içinde bu yabancı kuvvetlerin dayandığı sömürücü çevrelere, gerici sınıflara karşı savaşta, Marksizm temelleri, kuralları üzerinde meydana geldi. T.K.P. daha gözlerini dünyaya açar açmaz, ilk adımı, ilk haykırışında: Emperyalizme, Batının saldırgan kuvvetlerine, onların memleket içindeki ortaklarına karşı **TEK CEPHE** parolasını ileri sürmüştür. Memleket içinde milletçe tek cephe kurmak isteği, bütün halkın ana isteklerine uygun, yerinde ve haklı bir istektir. Burjuvazi, halk düşmanları, tâ baştan, T.K.P. nin bu çağrısını, tek cephe kurmak savaşını boğmaya çalışmıştır.

T.K.P. doğar doğmaz, Leninci enternasyonalizm prensipleriyle kurdaklanmıştır. Onun bu özelliği, Büyük Oktobr Sosyalist Devriminin etkilerinden gelir.

" Türk devrimcileri Bolşeviklerle 1915 yılından bu yana bağlıdır lar." (M.Suphi 10-IX-1920, I. Kongre)

Oktobr Devrimine kadar Türkiye'de, sosyalist düşüncenin gelişmesinde, komünistlik akımı yoktu. En sol akımlar, o zamana kadar, burjuva reformlarının ve küçük burjuva sosyalizminin çerçeveleri dışına çıkmıyordu. İşçi sınıfı nitelik ve sayı bakımından çok zayıftı. İşçi ha-

INT. INSTITUUT
SOC. GESCHIEDENIS

7 DEC 1997

10791427
AMSTERDAM

reketi, burjuva milliyetçiliğinin etkileri altındaydı. Bu hareket, daha ziyade, sınıf savaşı çağrılarıyla değil, milliyetçilik duygularıyla geliyordu. Sınıf çelişkileri, uzlaşmaz sınıf zıtları milliyetçilik duygularını koparacak kadar gelişmemişti. Proletarya, gerçek anlamda, hemen hemen yok gibiydi.

1908 burjuva devrimiyle ortaya çıkan sosyalist gruplar, bilimsel sosyalizm, sosyalist devrimi yaymaktan çok uzaktı.

O zamanlar Türkiye'de komünizm ülküsünün belirleşmesine, kesinlikle şekillenmesine engel olan olaylar :

1- Memleketin bağımlı, yarı sömürge olması.

2- Derebeylik artıklarının, çürümüş, eskimiş padişahlık düzeninin hâlâ yaşaması.

3- Osmanlı topraklarında yaşayan milletler arasında burjuva milliyetçiliğinin kök salması.

4- Emekçi yığınların ezilmiş, kapkara cahillik içinde bırakılmış, kenara atılmış olması.

5- Yerli ve yabancı sömürdükülerin ezgisi altında emekçilerin amsızca soyulması.

6- Milletlerarası işçi hareketlerinin, ileri ülkülerin devrimci sosyalizm akımının Türkiye ile bağlı bulunmaması.

Padişahlık, emperyalistlere, sömürgecilere memleketin kapılarını ardına kadar açmıştı, ilerici çevrelere, halka, devrimci akımlara bu kapıları kapamıştı, ilerici kuvvetleri sert bir ezgi çemberi içine almıştı.

Türkiye'de kapitalizm gelişmemişti. Emperyalizm, o zamanlar, dünya çapında kuvvetliydi.

Bu saydıklarımızdan ötürü, Türkiye'de komünizm, ilk gelişme adımlarında gereken teorik hazırlığı yapamadı. Türkçe hiç bir komünist kitap, yazılı hiç bir şey yoktu. Sınıf savaşlarından geçmiş, teorice hazırlıklı bir kadro yoktu. Türkiye'de komünist hareketin gelişmesine bu olaylar belli ölçüde engel oldu. Milli Kurtuluş Savaşında 1918 - 1922 - bu zayıflık etkisini gösterdi.

Bu olayın çok önemli bir yönünü de belirtmek gerek. Kurtuluş savaşı yıllarında, bu savaşların geçtiği yerlerde işçiler sayıca azdı, nitelik bakımından teşkilatsızdı, dağınıktı. Üstelik de, o zamanlar toplu işçi yatakları: İstanbul, İzmir, Adana gibi yerler düşman eli

ne geçmiş, birbirinden ayrılmıştı. İşçi sınıfının savaşkan öncüsü olan Komünist Partisi yeni yeni kuruluyordu, ilk adımlarını atıyordu. Bu yüzden, Milli Kurtuluş Savaşında burjuvazi, denebilir ki, kolayca hegemonyasını kurdu, savaşın başında kaldı, egemenliğini yitirmedi. Hegemonyayı kolayca eline geçiren burjuvazi, emperyalizme karşı yürütülen silahlı savaşı dar bir sınırlar içinde tuttu, bu savaşın derebeyi karşı olan yönünü körletti, bu savaşın geniş ve derin bir halk devrimine - gerçek demokratik bir devrimine geçmesine elindeki bütün araçlarla engel oldu. Halk yüzbinlerce kurban verdi, ama savaştan eli boş çıktı. Memlekete dalan emperyalistler silah gücüyle kovuldu, ama yabancı sermayelerin, sömürgecilerin Türkiye'deki dayanakları kökünden yıkılmadı. Kurulan antidemokratik rejim, büyük burjuvazinin, toprak - çiftlik beylerinin diktatorası, eski düşmanların - Batılı sömürgecilerin, en başta Amerikan emperyalistlerinin - Türkiye'de ağılık sürmelerine yol verdi. Emperyalistler, Kurtuluş Savaşı yıllarında halkımızın elinden zorla alamadıkları şeyleri, sonradan, tek fişek yakmadan, hain inönülerin eliyle, 1947'de Truman "doktrini", arkasından Marşall "plânı" karşılığı olarak, aldılar. Memleket yeniden bağımlı duruma düştü, egemenlik haklarını kaybetti. Bugün Türkiye halkı yeniden: Bağımsız, tarafsız, demokratik, barışsever cumhuriyet için - kurtuluş için savaşıyor.

İlk komünist grupları, küçük kümeler olarak, 1918 yılında belirdi. İstanbul, o zamanlarda, şimdiki gibi, memlekette işçi yataklarının en büyüğü idi. Sonra, İstanbul o zamanlar Başkentti. Bu büyük kent, bugüne kadar olduğu gibi memlekette politik yaşamın, kültürün gelişmenin kaynağıydı.

Birinci Dünya Harbinde emperyalistler Osmanlı İmparatorluğunu ele almak için birbirleriyle savaştılar. İttihatçılar hükümeti, emperyalist gruplardan Almanyanın yanında bu harbe girdi. 2 milyon 900 bin kişiyi askere aldı. Bunun yarım milyonu cepelerde: Bağdat çöllerinde, Kanal boylarında, Sarıkamışlarda, Galicyalarda kırdı, kayboldu. Yaratıldı, esiri de başka. 2,5 milyon insan açlıktan, hastalıklardan mahvoldu. Muhacirler yolları tuttu. Köyler, ocaklar söndü. Ordudan kaçıp silahlarıyla dağlara çıkanlar canlarını kurtardı. Kaçakların sayısı 300 bini aştı. Bu askerler, bu halk deli -

kanlıları, emperyalistler için, kendilerini salhaneye süren hain Türk hükümeti için ölmek istemediler.

Türkiye harpte yenildi. Memlekete harp ateşine atılanlar, milleti yakının çukurunda bırakıp kaçtılar. Ordular dağıldı. İstanbul hükümeti teslim oldu. Mondros limanında, Ağamemnun zirhalısında, Batılı emperyalistlerin dayattıkları müteareke "anlaşmasını" Osmanlı paşaları imzaladı. 1918 Ekim ayının otuzunda düşman donanmaları İstanbul'a girdi, Boğazlardan geçti, Karadeniz kıyılarına asker çıkardı. Antant devletleri - Batılı emperyalistlerin orduları, dört yandan topraklarımızı daldılar. Korkunç kölelik günleri geldi.

İşte tam o günlerde, İstanbul'da ilk komünist kümeleri savaşa girdi. Bu kümelerden biri, o zamanki Halkın Ziraat Okulu'ndaydı. Bu kümenin özeğini iki işçi - iki usta kurmuştur. Biri, okulun demirci ustası İvendi. Bu yoldaş, harpte Rus ordusundan kaçmış. Türkler onu esir saymışlar. Okulda öğrenciler bu ustaya çok severlerdi. Ona "Bolşevik İvan" diyorlardı. İkinci işçi, torancı ustasıydı. Adı Ahmet'ti. İstanbulludur. Topane ve Tersane fabrikalarında çalışmıştı. Harp zamanında Almanya'ya usta işçilik için gönderilmişti. Orada devrimci Alman işçileriyle tanışmıştı. Halkalısındaki kümenin başında, bu okulda öğretmenlik eden biri vardı. Bu küme, 30 Ekim 1918'de, Kadırgada Ahmet ustanın evinde toplandı. Toplantıya gelenlerin arasında demiryolu işçileri, tramvay işçileri, şirket vapurlarında çalışan deniz adamları, marangozlar vardı. Toplantı sonunda, bir çağrıyla halka, işçilere, emekçilere bağvurdular. Halkı birlik olma, memleketi düşmandan kurtarma çağrılarını. Rusyada üstüngeien sosyalist devrimini selamladılar...

Bu komünist küme çok yaşamadı. 1919 Şubatında, polisin yaptığı bir arama-taramada, küme üyelerinden bazıları tutsak edildi. Kimi de Anadolu'ya geçti, ceppeye gitti.

Komünist kümeler, İstanbul'da birbirini ardınca sökün etti. Bir küme Kumkapı-Kadınca semtindeydi. Bir küme Galata - Yağkapını tarafında çalışıyordu. Büyükçe bir küme Haliç - Kasımpaşa semtini eline almıştı. Haliç kümesine, 1919 - da Sovyet Rusyadan dönen 5-6 kişilik Bolşevikler grubu katıldı. Bolşeviklerin başında "Baba" Mehmet vardı. Bunlar M. Suphiye bağlıydı. Bu grup, daha ziyade, Anadolu'ya silah, fabrikalardan tezgâh, işçi kaçırarak işleriyle uğraşıyor

du. Bu kümeyle bağlı yoldaşlar, komünist "Yeni Dünya" gazetesini dağıtıyorlardı. 1920 yılında, Sarayburnu ve Kumkapı semtleri gar nizonlarındaki Fransız askerlerine, Harbiyedeki İngiliz askerlerine, ayrıca Hintli askerlere, onların dillerinde yazılmış beyannameler dağıttılar. Onları, Türkiye'den çıkıp gitmeye çağırıyorlardı. Bu Haliç grubu kayıkçılarla, gemi adamlarıyla, demiryolu işçileriyle, posta-telgraf-telefon memurlarıyla bağlıydı. Bu grup Bulgar, Macar, Fransız komünistleriyle işbirliği kurmuştu. Bu grup, sonradan, İstanbul komünist teşkilatına bağlandı. Bu grupta acar, gözünü bu - daktan sakınmayan genç komünistler vardı. Bunlardan birçoğu çetelere girdiler: Geyve, Sakarya, İzmit, Sile, Çatalca kesimlerinde savaştılar. Osman Kaptan'ın çetesi, Kurt Süleyman'ın çetesi, Ardişenli Abdullah'ın çetesi Anzavur haydutlarına karşı, "Halife ordusu" denilen çapulculara karşı savaşlarda büyük yararlıklar gösterdiler. Ardışenli Abdullah bir fırın işçisiydi. Ekim Devriminde Rusyada bulunmuştu. Kızıldoru birliklerine gönüllü yazılmış, Beyazlara karşı cepelerde savaşmıştı. Yiğit bir delikanlıydı. Şehirli çete savaşlarını iyi bilirdi. İstanbul'da İngilizlere, Fransızlara kaç defa baskınlar yapmıştı...

1919 - da, İstanbul'da: "İşçi-Çiftçi Sosyalist Partisi" kuruldu. Kurucuları: Etem Nejat (E. Nejat Komünist Partisinin I. Kongresinde Genel Sekreter seçildi. 1921 yılında M. Suphi ve öteki yoldaşlarla beraber Karadenizde öldürüldü) Ahmet Akif ve Şefik Hüsnü Değmer 'dir.

Bu parti, o zamanlar Almanyadan dönen işçilerin arasında çıktı. Birinci Dünya Harbinde Almanyaya 3 bin kadar işçi gönderilmişti. Rusyada Ekim Devriminden sonra, Almanyadaki bu işçiler arasında: 1 - Harbe hemen son verilmesi, 2 - Türk işçilerinin hemen memlekete dönmesi akımı uyandı. Bu işçilerden bir çoğu, Almanyada patlak veren devrim, ayaklanan Spartaküstiye katıldılar. Hamburg'da, Berlinde, barikatlara girdiler. Ellerinde silahla, proleter devrimini tuttular.

"Büyük Ekim Devrimi ve Almanyadaki devrim hareketi Türk işçileri üzerinde derin etkiler yaptı." (Ş. H. Değmer 1935)

Almanyadaki Türk işçileri 1918 - de bir Kulüp kurdular. Almanyada

barikatlara giren işçiler bu Kulübün amacını açıkladılar: Emperya - listleri, istilâcılar Türkiye'den kovmak! İşçi - Köylü Hükümeti kuşmak! İşte bu yurtsever işçi birliğinin içinden: Türkiye İşçi - Çiftçi Sosyalist Partisi doğdu. Bu parti memleket emekçilerini, işçile - rin, köylülerin haklarını savunuyordu. Onların ekonomik ve politik davalarını uğrunda savaşıyordu. Bilimsel Marksizmi yayıyor, propagan - da ediyordu.

Bu parti, kendi ülkülerini, amaçlarını anlatmak için, Eylül 1919 da : " Kurtuluş " dergisini çıkardı. (Bu dergi İstanbul'da, da ha sonraları Kırşehir'de çıktı.)

İşçi - Çiftçi Sosyalist Partisi, önce gizli çalışmaya koyuldu . Böyle olmakla beraber çok çabuk kök sald. İşçiler, esnaf, ay - dınlar arasında ilgi, sempati kazandı. Bu parti, Türkiye'de devrim - ci sendikaların kurulmasına önyak oldu. 1919 Kasım ayında, İstan - bul'da bir Sendikalar Kongresi toplandı. Kongre, Türkiye işçi sendi - kalarının devrimci Dünya Sendikalar Enternasyonaline girmesine kar - rar verdi.

1920 yılında İşçi - Çiftçi Sosyalist Partisi legal - açık çalışma - ya geçti. O günden sonra bu partinin yönetim kuruluna burjuvaziden kimseler sokuldu. Bu adamlar devrimci çalışmaya karşı durdular. Bu parti kanallarıyla onlar, işçi sınıfını, devrimci kuvvetleri burjuva - zinin yedekçisi yapmak, onun politikasına bağlamak istediler. Part - nin programını değiştirdiler. Programdaki: " İşçi - Çiftçi Sosya - list Partisi, Türkiye'de işçi - köylü hükümeti kurmak için savaşır " maddesini kaldırdılar. Yerine: " Parti, parlamento seçimleri savaşlarına katılır " dediler. "Köylülere bedava toprak dağıtmak" maddesini, "köylüye ucuz kredi sağlamak" maddesiyle de - ğiştirdiler. Derebeyliği devrim yoluyla kokünden yıkmak, toprak bey - liğini kaldırmak ilkelerini programdan çıkardılar. İşçilere 8 saat iş günü yerine, "bir iş kanunu hazırlamak" sözünü koydular. Dönek - ler, Nizamettin Ali gibi burjuva adamları, sınıf savaşını, devrimci - lik ülkülerini körletmek, burjuvaziye uzlaşmak yolunu tuttular. Bu dönemi, bu usaklığı gören işçiler partiden yüz çevirdiler. Dev - rim ülküsüne, proleter - işçi davasına bağlı kalan işçiler, Komünist Partisinin İstanbul teşkilatına girdiler.

Mart 1920'de İngilizler - Antant kuvvetleri - İstanbul'u resmen iş

gal ettiler. Baskı, yabancı egzisi ortalığı kasıp kavuruyordu. İşçi - Çiftçi Sosyalist Partisi dağıldı. 1920 yılının sonlarında, bu parti - yi devrimci işçiler, ilerici aydınlar yeniden kurdular. Bu parti 1925 yılına kadar yaşadı. "Aydınlık" dergisi bu partinin yayın or - ganıydı. Bu parti çok sayıftı. Kurulduğu günden, ta baştan köylü - le bağlanmadı. İşçi hareketinde sönük kaldı. Günden güne önemini kaybetti, sönüştü. Komünist Partisinin kurulmasına bu parti yardım etmiştir.

İstanbulun Haliç semti, Şte'den beri işçi yatağıdır. Memlekete dalan düşmanlara karşı ilk tepki buradan başladı. Aralık 1918 -de Antant kuvvetleri "Zafer gününü" kutladılar. İşte tam o gün, Haliç semtinde işçiler, denizciler, halk protesto gösterisi yaptı. Tersa - nede, Camialtı'nda, İngilizlerin kurdıkları bir garağı ve benzin de - posunu, o gece Türk denizcileri yaktılar. Göğe vuran yangının kı - zıllıkları, halkımızı savaşa çağıran bir sinyaldi...

1919 yılının başında düşmana karşı savaşlar genişledi. Yer - yer çete savaşları kuvvetlendi. Yer yer doğan komünist kümeleri, ku - rulan Komünist Partisi, ta baştan, çete savaşlarıyla bağlandı. Ko - münistler çetelere yazıldılar. Komünistlerin, işçilerden, deniz a - damlarından kurdıkları Osman Kaptan Çetesi, Şubat ayının karanlık bir gecesi, Tersaneyi Hasköy kapısından bastı. Eski kızak yerindeki bir silâh deposunu boşalttı. İngiliz nübetçilerini, kızak yerinde - ki bir geminin sınıtına hapsedti. Yağdan kıl çekercesine, silâh - ları Anadolu'ya asırdı... Maydos'ta İngilizlerin silâh deposunu, ko - münistlerin demiryolu ve liman işçilerinden kurdıkları çete bastı. Binlerce silâhı, sandık sandık cepaneleri Anadolu'ya asırdı.

Türkiye Komünist Partisi, 1920 yılında, bütün halka özel bir çağrıyla başvurdu. Bu çağrı tazelüğünü hiç kaybetmemiştir :

" Anayurdumuzun bağımsızlığını ve halkımızın hürriyetlerini en - cak savaşla elde edebiliriz ! Çeteleri Topraklarımızdan son yaban - cı eri, son düşmanı kovuncuya kadar savanınız! Topraklarımızın bir kırığını bile İngilizlere, Amerikalılara, onların yordakçısı Yunan Kralının ordularına bırakmayın! Düşmana tek fabrika, tek demiryolu, tek liman bırakmayın! Türk halkının kanıyla boyanan toprakları - mızda düşmanın ilerlemesine yol vermeyin! Çeteleri! İyî bilin, bütün

halk arkanızdadır. İşçi, köylü arkanızdadır! Komünist Partisi arkanız - dadır! Siz, kendiniz çeteler, işçi - köylü çocuklarıdır!..."

T.K.P. nin bu çağırısı, halkımızın çağırısıydı. Halkımız, Anayur - du yabancıların elinden, milleti yezirlikten kurtarmak için en yi - ğit oğullarını çeteler kurmaya çağırıyordu. Çağrı yurdun her yanında yankılandı. Yüzlerce çete birlikleri Anadolu'ya sardı. 1919-1920 yıl - larında, savaşların bütün ağırlığı bu çete kuvvetlerinin omuzların - daydı.

1919 yılında, İstanbul'daki komünist teşkilâtı iyice mayalandı. Komünist teşkilâtı, işçi hareketinde başbuğluk rolünü, halkın giriş - tiği kurtuluş savaşında öncülük rolünü yerine getirmeye başladı. Türkiye Komünist Partisinin I. Kongresinde onaylanan "Çalışma Prog - ramı"nda şöyle yazılıdır:

" İstanbul Komünist Teşkilâtı, Türkiye'de işçilerin devrimci hare - ketlerinin temelini attı. Sınıf savaşı temelleri üzerinde ilk Sendi - kalar Birliği'ni kurdu. Emekçi yığınlar arasında dayanışma ve birbi - rine bağlanma ülküsünü yaydı. Emperyalistlere karşı, işgal kuvvetle - rine karşı antiemperyalist cepede savaşanların, işçi - emekçi mili - tanlarının birliğini kurdu . "

İstanbul teşkilâtı, komünistler, İstanbul halkını, en başta iş - çileri boyuna savaşa çağırıyordu. İstanbul'da yerli ve yabancı polis kuvvetleri yurtseverlere, devrimcilere, işçilere, hele komünistlere karşı amansız davranıyordu. Kukla Damat Ferit hükümeti, "İngilizse - verler Cemiyeti ", "Wilsoncular ", hepsi emperyalistlerden yana, hep - si halka karşıydı. İşgal kuvvetleri İstanbul aralarında bölünmüş - lerdi. İngilizler, onların polisi, Galata-Beyoğlu semtini, Süyükdere Kavaklara kadar bütün Boğazı'nı kontrol ediyordu. İtalyanlar Üskü - dar tarafını kesip almıştı. Fransız polisi, Haliç Feneri'nden ta Kumpapıya kadar bütün İstanbul semtini elinde tutuyordu. Amerikalı - lar her yerde vardı. İstanbul'un " Yüksek İşgal Kuvvetleri Komiser - leri"nden biri Amerikan amirali Bristol'dü. Öbürü, İngiliz generali Harington'du. Kukla hükümetin bütün polisi, jandarması, hafiyesi ya - bancıların elindeydi. Komünistler, böylelerine zor, böylelerine ağır bir durum içinde çalışmak zorundaydılar.

Bunca zorluklara bakmayarak, komünistler yığınları sokaklara , halkı savaş alanına çıkarmaya çalıştılar. 1919- da, Sultanahmet göğ

terisinde, milletin önünde "Wilsoncuları " -Amerikan mandacılarını Kepaze'ye çevirenler, onların hainliklerini, memleketi parçalamak , onu bölge bölge yutmak isteyen Amerikan emperyalistlerinin ajanla - rı olduklarını halka açıkça söyleyenler komünistlerdi.

Yabancı süngülerine karşı, 1921-de, komünist teşkilâtı, çok iyi hazırlanmış 1 Mayıs gösterisi yaptırdı. Bu 1 Mayıs çıkışı, işgal kuv - vetlerine karşı İstanbulluların, en başta işçi sınıfının başarılı bir gorde gösterisiydi. 1 Mayıs Bayramının kutlanması, emekçiler ara - sında, halk arasında kurtuluş ülküsünü, inancasını daha fazla kuv - vetlendirdi. Gösteri yürüyüşü uzun sürdü. İstanbul semtinden, Haliç - ten gelen işçi kolları , Karaköy'den, Beyoğlundan geçtiler. Türk bay - raklarını, kırmızı savaş bayraklarını omuzlarında taşıdılar. Elle - rinde: " Bağımsız Türkiye " yazılı pankartlar vardı. Kurtuluş çarkı - ları, işçi türkülleri söylediler. Yürüyüş kolları Hürriyet Tepesinde toplandı. Burada, komünistler adına, Komünist Partisi adına, o zaman - ki Merkez Komitesi üyelerinden Sadrettin Celal konuştu.

Bu 1 Mayıs gösterisi, 1921 Ocak ayında, Karadenizde 15-lerin: M. Suphilerin, Merkez Komitesi üyelerinin kahpece öldürülmelerinden üç ay sonra yapıldı. Bu bakımdan da gösterinin önemi çok büyüktü.

İstanbul teşkilâtıyla yanyana , 1919 -da, Anadolu'da da komünist kümeleri, grupları doğdu. Zonguldak, Ereğli, Trabzon, Rize teşkilât - ları bunlar arasındadır. Partinin I. Kongresinde M. Suphi bu olayı ayrıca belirtiyor. 1919 -1920 yıllarında: Eskişehir, Samsun, Sivas, Erzurum teşkilâtları iyice alması yürütmüştü. Trabzon'da komünistlerin çıkardığı " Eş " gazetesi, başka bir önemli olayı belirtiyor : " Ko - münist teşkilâtlarının kurulmasında, Rusyadan, esirlikten dönenle - rin büyük emeği vardır. "

Esirlikten dönenler, Rusyada Büyük Okto'kr Devrimini görmüşlerdi. Kını bu devrim ateşinden geçmişti. Rus işçi ve köylülerle omuz o - muza verip Sovyet düşmanlarına karşı savaşanlar vardı. En önemlisi, bu Türkler esirlikten, Çarlığın ölüm kamplarından Okto'kr Devrimi , Bolşevikler kurtarmışlardı. Bu Anadolu delikanlıları çok şeyler öğ - renmişlerdi: Nasıl pisi pisine, yad yabancılar hesabına, Alman emper - yalistleri hesabına , Türk zenginleri, beyleri hesabına, emperyalist - lerin uşağı paşaların, satılmış hükümetin bataklık hevesleri uğru

na milletin kan döktüğünü, memleketin yıkıldığını görmüşlerdi. Emperyalistlerin yağmacılık, saldırganlık işlerine katılanın Türkiye halkı için -en başta emekçiler için- her zaman korkunç bir felâketten başka bir şey olmayacağını öğrenmişlerdi. En önemlisi, esirlikten dönenlerin çoğu, Çarlık Rusyasıyla Lenin'in kurduğu Sovyet devleti arasında yerden göğe ayrılık olduğunu, Rus köylüsü ve işçileriyle Türk köylüsü ve işçileri arasında, iki halk arasında paylaşılacak hiç bir şey olmadığını öğrenmişlerdi. "Moskof" düşmanlığı yıkılmıştı. Sonra, Rus işçilerinin, köylülerinin Çarlığı nasıl yıktıklarını, pomeşçikleri-toprak-çiftlik beylerini nasıl alaşağı ettiklerini, topraklarını nasıl ellerinden çekip aldıklarını, işçi-köylü egemenliğini nasıl kurduklarını görmüşlerdi. Bir çokları, daha Sovyetlerde sendikalara girmişlerdi, Bolşevik Partisine üye olmuşlardı. Bir çoğu, teşkilatsız savaşılmıyacağını öğrenmişti. İşçi sınıfının, emekçilerin, yoksul köylülerin en yüksek, en sağlam politik teşkilâtının Komünist Partisi olduğuna bir çokları yürekten inanmıştı.

İşte bu yüksek inançla esirlikten dönenlerin kimi Anadolu'da komünist kümeleri kurmaya, çoğu silâha sarılıp, çetelerle beraber, düşmana karşı savaşa koyuldular. Bunlar, halk çetelerine, yalnız yabancıları Anayurttan kovmakla kalmamak, sömürücü beylerin, zenginlerin egemenliğini, zorbalık kuruluşuna da yıkmak gerektiğini düşünmeden anlatıyor, bu ülküyü yayıyor, aşıyorlardı. Kurtuluş savaşında, 1920 yılında, Batı Cepesi Komutanı olan A.F. Cebeoğlu, komünistlerin, "gönüllü komünist birliklerinin kahramanca savaşıklarını", çoğunun şehit düştüğünü anılarında yazar.

Komünist kümeleri: Zonguldakta taşkımürü, Balıkesirde simli kurşun ocaklarında, Ankara'da silâh fabrikasında - "İmalâtı Harbiye" de, İzmirde Halkapınar fabrikalarında, Eskişehirde demiryolu işçileri arasında, Adana'da çırçır, dokuma fabrikalarında, Bursa'da ipek fabrikalarında, İnebolu, Samsun, Trabzon liman işçileri arasında, kayıkçılar, gemi adamları arasında yuvalandılar, çalışmalarını hızlandırdılar.

"Milletlerin Yaşantısı" dergisinin 23 Mayıs 1919 sayısında şu satırları okuyoruz: "Türk komünistleri kahramanca savaşıyor. Komünist kümeleri öyle büyük değildir. Ama verimli çalışıyorlar."

İstanbul'daki komünist teşkilâtı Anadoluyla, Türkiye'nin birçok illeriyle bağlıdır. "

14 Temmuz 1920'de, Ankara'da, Komünist Partisi resmen kuruldu. Adı: Türkiye Halk Komünist Partisi idi. Kurucuların başında: Salih Hacıoğlu, Affan Hikmet yoldaşlar vardı. Partinin yayın organları: "Emek" gazetesi ve "Yeni Hayat" dergisiydi.

Partiye, "Halk Komünist Partisi" adının takılması rastgele olmamıştır. Burjuvazi, halk arasında hızla yayılan komünizm ülküsünü baltalamak, en başta işçi sınıfını şaşırtmak, bir yandan da kendisinin gerçek "Sovyet dostu" olduğu duygusunu uyandırmak amacıyla kaba bir manevraya başvurdu. Yunus Nadi, T. Rüştü Aras gibi bir sürü kâğıtlenmiş politikacılar uydurma "Komünist Partisi" kurdular. Mustafa Kemal -Atatürk- bu partinin 1 Numaralı üyesi oldu. 1 Numaralı parti kartı onun adına yazıldı. Rüştü Aras, delegeler olarak Moskova'ya, Komintern'in kongresine bile gönderildi. Bu kadar açık bir dalaverayı yutan olmadı. Uydurma "delegeleri" kongrenin semtine uğratmadılar. Provokasyon amacıyla kurulmuş olan uydurma "partinin" provokatör "delegeleri" artlarına baka baka Moskova'dan geri döndüler.

Bu uydurma partiye üye yazılan Maraş beylerinden ve o zamanki mebuslardan Tahsin için içyüzünü çekinmeden anlatıyor: "Millet komünistleri, Bolşevikleri seviyordu... Haniya öüne geçmesen, topu birden komünist olup çıkacak... Sonra, Sovyetlerden daha fazla yardım koparmak istiyorduk... En önemlisi, Moskova'ya kur yapıp Batılıları düşündürmek istiyorduk... Bolşeviklik işimize yaramıyordu. Ama Bolşevik yardımı hiç de fena değildi... İşte Gazi Paşa düşündü, taşındı. Bir akşam bizi yemeğe çağırdı. Bu "Komünist Partisini" kurmak işini ileri sürdü... Sofradan kalktığımız zaman "parti" hazır... Hepimiz, tepeleri kırmızı çuhadan Bolşevik kalpakları giydik başımıza... Ben, kendi payıma, Maraş'taki pirinç tarlalarından başka, çil çil Rus altınlarını düşünüyordum."

İşte böyle uydurma bir "komünist partisi" ortaya çıkarılınca, ad benzerliğinden sakınmak gerekti. Bu durum karşısında, gerçek Komünist Partisi: "Türkiye Halk Komünist Partisi" adıyla kuruldu. Bu ad, o zaman için daha uygundu.

Halk Komünist Partisi, Anadolu'daki 12 Komünist teşkilâtından kuruldu: Sivas, Ankara, Kayseri, Eskişehir, Kastamonu, Bolu, Konya, Samsun ve Ötekiler. İstanbul teşkilâtı katılamadı. O zamanlar işgal kuvvetlerinin kontrolünden kaçmak, cepeleri geçip Ankara'ya gelmek zordu. Hem Anadoluyla İstanbul teşkilâtları arasındaki bağlar pek zayıftı.

Ankara'da Komünist Partisi resmen, açık, kurulu kurulmaz: "İşçilere, köylülere, askerlere, şehir halkına "bir çağırısıyla başvurdu. Bu çağırıda, Komünist Partisinin programı, görevleri, ödevleri, amaçları halka anlatılıyordu. Milletlerarası durum, Türkiye'nin o zamanki iç durumu inceleniyordu. Memlekete dâlan emperyalistlere, onların kiraladıkları Yunan kiralının ördülerine karşı, düşmanlarla işbirliği eden hainlere karşı, "Helife ordusuna", "Anzavurculara karşı Türkiye halkının en yiğit oğulları, kızları savaşa çağırılıyordu. Çetelerin nasıl kahramanca savaştıkları anlatılıyordu.

Komünist Partisi, halkın bu silâhlı savaşını, düşmanlara silâhla karşıkoşuşunu bütün gücüyle tuttuğunu açıkladı. Komünistler çetelere yazıldılar, cepelere gittiler. Silâh fabrikalarında, demiryollarında çalışan komünist işçiler yigittikte, çalışkanlıkta, fedakarlıkta herkese örnek oldular. Cepeye hemen yetiştirmek için, çapa na uymayan top mermilerini, tapası, başlığı üstünde, tezgâhlara koyup torna edenler komünistlerdir.

Komünist Partisi, çetelerden düzenli bir **H A L K O R D U S U** kurulmasını istedi. Bu istek çok yerinde, hem emperyalizme ve sömürgecilğe karşı savaşta, hem bu savaşların memleket içinde derin ve köklü demokratik bir devrime yükselmesi bakımından pek önemli bir istektir. Halk Ordusu, eski düzen orduyu kaldıracağı. Eski düzen devlet makinesi bu kuvvetle kırılacaktı. Sömürücü sınıfların, sömürülen çoğunluk üzerinde, halk üzerinde bir ezme makinesi olan eski devlet düzeni parçalanacaktı. Millî bağımsızlık garantisi altına alın, sömürgecilerin, emperyalistlerin yeniden geri gelmelerine yel vermeyecek olan Halk Ordusu burjuvazinin hiyanetlerini önleyecekti. Dahası var. Bu Halk Ordusu, derebeyliği kökünden kazıyacak, toprak dâvasını, demokratik toprak devrimini kökünden çözmek işine yardım edecekti.

Komünist Partisinin bu çağırısında çok önemli bir olay daha be

lirtiliyordu: Millet ve memleket çapında **K U R T U L U Ş C E P E - S i** kurmak. Anayurdu milli bağımsızlığını, egemenlik haklarını kurtarmak, topraklarımızı düşmanlardan temizlemek. Memlekete dâlan yabancılarla, emperyalistlere karşı savaş ön plâna alınmıştır. İçeride, emperyalistlere destek olan gerici kuvvetlere karşı uzlaşmaz savaş gerçek kurtuluş için şarttır.

Çağrıda: "Memleket ve halk iki hükümetin - İstanbul ve Ankara hükümetlerinin - baskısı, etkisi altındadır. Her iki hükümet de emekçilerin ama menfaatlerine düşmandır" sözleri yazılıydı. Çağrıdan parçalar okuyalım:

"İstanbul'daki padişah hükümeti, eski meşrutiyetçi paşalar hükümetinden başka bir şey değildir. Bu hükümet, bir avuç namussuz -dan başka hiç kimseyi temsil etmiyor. Bu hükümet, bu adamlar, kendi çıkarları için emperyalistlerle, ezilen insanların can düşmanlarıyla elbirliği etmekten çekinmiyorlar. Onlar, işgal kuvvetlerine dayanıyor, halkı birbirine düşürmeye çalışıyor..."

Çağrıda Ankara hükümeti için şöyle deniliyor:

"Padişahın hiyanetini gören yurtseverler Mustafa Kemal'in çevresinde toplandılar. Burjuva sınıfına dayanarak Büyük Millet Meclisini kurdular. İdareyi ellerine aldılar... Memleketin durumu öyledir ki, Büyük Millet Meclisi hükümeti, Rus devrimini ister istemez selâmladı. Ama, gene de, aldatma politikasından ayrılmadı... Eski idare sistemini olduğu gibi yerliyerinde bıraktı. Komünist hareketini kovalayıp gidiyor."

T.K.P. tâ baştan, millî burjuvazinin olurlu ve olursuz yönlerini, onun ilericisi ve gerici eğilimlerini görmüştür. Bu olayı, gerçekleri halkımıza bildirmeyi kendisine bir borç saymıştır.

Millî Kurtuluş Savaşının gelişme köklerinde **iki birbirine aykırı akım** vardır. Biri kapitalist-burjuva akımıdır. Kemalistler bu akımın adamlarıdır. Onların amacı kapitalist düzeni geliştirmektir. Eski devlet makinesini, karmadan, bozmadan kapitalist düzene uydurmaktır. Baki özel mülkiyeti, sömürme sistemini kapitalist mülkiyete, sömürme sistemine uydurmaktır. Öteki akım, çete savaşlarıyla başlayan işçi ve köylü hareketidir. Bu akım, Anayurdu tam ekonomik, politik, kültürel bağımsızlığını elde etmek, emekçileri her türlü sömürülüşten kurtarmak, eski devlet düzenini, ezgi makinesini baştan

aşağı yıkmak, parçalamak, yerine gerçek demokratik bir düzen kurmak akımıdır. İşte bu devrimci akımın öncüsü Türkiye Komünist Partisi'dir.

T.K.P. nin çağrısında milli burjuvazi sınıf özü bakımından ele alınıyordu. Milli burjuvazi, kendi egemenliğini kurmak için, ister istemez, bu egemenliği ezen, Türkiye'yi bir devlet olarak hartadan silmek amacıyla memleketin içine ordularıyla dalan emperyalistlere ve emperyalistleri tutan padişahçılara karşı, İstanbul hükümetine karşı savaşmak zorundaydı. Burjuvazi, silâha sarılıp istilâcılara karşı savaşan halkın, çalacakmak vuruşan çetelerin etkisi, baskısı altında kurtuluş savaşına girmek zorundaydı. Çünkü, savaştan kaçmak, böyle bir şey, onun için hegemonyaya emekçi sınıflara, elinde silâhla vuruşan halka kaptırmak olurdu. Burjuvazi, kendisinin üstün durumundan faydalandı, egemenliği halka kaptırmamak için, bu egemenliği emekçi sınıflarla paylaşmamak için elinden geleni yaptı.

Milli burjuvazi, emperyalistlere karşı harbe girince, kendisine, memleket içinde olduğu gibi, dışında da arıyordu. Bu güvenilir, yıkılmaz arka Sovyet Rusya idi.

Bilindiği gibi, Rusya'da Üstüngen Büyük Oktober Sosyalist Devrimi, emperyalizm ve sömürgecilik sistemini tâ kökünden sarstı. Oktober Devrimi, bağımlı ve sömürge ülkelerde, kölelik altına düşen memleketlerde kurtuluş devrimleri çağını açtı. Bizdeki milli kurtuluş harbi, doğrudan doğruya bu büyük devrimin, bu büyük devrim selinin etkileri altında doğmuştur. T.K.P. kurucularından M. Suphi şöyle der:

"Rusya'da devrimin zaferi, işçilerin ve ezilen halkların yüreklerinde ateşli yankılar uyandırıyor. Onlara ımt ışıqları salıyor. Sovyet Rusya, yeryüzünde ezilen bütün halklara, ve bize, Türkiye halkına yardım elini uzatıyor..."

O çetin, ölüm-kalım günlerinde bize yardım elini, dostluk elini uzatan biricik devlet, büyük komşumuz, yüce Lenin'in kurduğu Sovyet devleti olmuştur. Sovyet hükümeti, hiç bir karşılık beklemezsin, milli kurtuluş savaşımıza her türlü yardımı yaptı. Böyle kuvvetli bir arkamız olmasaydı savaş kazanamazdık.

Sovyetler, o zaman bize yalnız silâh, cepane, para vermekle değil, bunlardan çok daha önemli bir şeyle de yardım ettiler: Emper

yalist devletlerin 14-üne karşı koydular. Bu düşmanları yenen Kızılordu, İngilizlerin, Amerikalıların, Fransızların, Yunanlıların olanca güçleriyle Anadolu'ya saldırımlarına, üstünze yüklenmelerine yol vermedi. İşte bu yüzden, Kızılordunun başarılarını halkımız yurekten sevinçle karşılıyordu. Kızılordunun üstüngeçişleri, Anadolu çetelerini yeni yeni kahramanlıklara kaldırıyordu. Yozgat hastanesi ne yaralı düşen çeteler, Kızılordunun yeni bir zaferini yazan gazete lerini öpüp öpüp başlarına koyuyorlardı.

Burada belirtilmesi yerinde olan bir olay daha vardır: Batılı emperyalistler, maskelenmiş sömürgecilik plânından başka bir şey olmayan Wilson "prensipleriyle" ortaya atılan Amerikan militaristleri, tâ o zamandan Anadolu topraklarını Sovyetlere karşı bir saldırganlık alanı olarak kullanmak istiyorlardı. Halkımız, istilâcılara karşı silâha sarılmakla, milli kurtuluş savaşını yürütmekle, emperyalistlerin bu plânlarını bozmuştur. Böylece hem bağımsızlığını kurmuş, hem Anadolu'nun emperyalistler için bir savaş alanı olmasına yol vermemiş, hem de kurtuluş savaşımıza silâhça, paraca, her şeyle yardım eden o biricik kara gün dostumuza, gücü yettiği kadar, yardım etmiştir.

Burjuvazi, hele Anadoluda gelişen burjuvazi -onun temsilcisi Kemalistler, bir yandan, memleket içinde emperyalistlerle ortaklık kurarak kompradorlara, padişahçılara, üstlerine yürüyen derebeylere karşıydı. Ama öte yandan da, gene bu sınıflarla bağlı olduklarından, köklü demokratik devrime, derebeyliği temelinden söküp atmak savaşına yanaşmadı.

Bu burjuvazi, emperyalistlerle bir yandan savaşırken, bir yandan da onlarla uzlaşma yollarını aradı. Burjuvazinin sınıf cibilliyeti, Kemalistlerin sınıf özelliği, hem iç, hem dış düşmanlara karşı onların tutumunu, davranışlarını belli etti. Sömürücü azınlığın egemenliğini, onun çıkarlarını savunan Kemalistler, içinde demokratik devrime, ilerici kuvvetlere karşı durdular. Bu burjuvazi gelecekte, gerçek halk devriminden, işçi -köylü hükümeti kurulmasından, hele sosyal bir devrimin kopmasından korkuyordu. Gene de korkuyor. Bu korku onun ayrılmaz arkadaşlarıdır. İşte bu gelecek korkusuyla, tâ baştan, Kemalistler dışarda emperyalistlerle, içinde gerici kuvvetlerle bağdaşma, anlaşma yollarını aradılar. Sovyetlere karşı iki-

yüzlülükleri, daha sonra açık düşmanlıkları hep ilericiliğe karşı olmalarından, sınıf köklerinden ileri gelmektedir.

Burjuvazi, egemenliğini burdudan sonra, halkın büyük çoğunluğunu, emekçileri en ilken demokratik haklardan yoksun ettikten, onları boyuna memleketin politik yaantısının dışına attıktan sonra, kolayca hem içinde, hem dışarda halkın can düşmanlarıyla sarmıştı, kucaqlaştı. Kemalistlerin savundukları burjuvazi, zamanla, gelişme ve ayrışmalarla, kompradörün kompradörü oldu. Bunlardan niceleri toprak-çiftlik beyi oldu. Finans oligarşi, bankerler, multi-milyonerler bunların arasında türedi. Egemenlik bunların elindedir. Piyasadaki büyüklü küçüklü partiler bu çiftlik beylerinin, parababalarının, büyük burjuvazinin varlığını, çıkarını savunurlar. Memleketin egemenlik haklarını, bağımsızlığını, varını yığını Dolara: Truman "doktrinine" -kölelik zincirine-, Marshall "plânına" -soygun plânına bunlar sattılar. Memlekette faşist diktatöresi kurdular. Türkiye'yi Nato ve Sento gibi harpçilik bloklarına bağladılar. Topraklarımızı, ordumuzu, saldırganlık plânlarını gerçekleştirmesi için Amerikan militaristlerinin eline verdiler. Millete, Anayurda hıyanet ettiler.

Komünist Partisi, Kemalistlerin sınıf özelliklerini, burjuvazinin içindeki gelişme ve ayrışmaları, onun antidemokratik karakterini, dışarda emperyalistlerden yana, içinde gericilerden yana kayarak, eninde sonunda gericinin gericisi, emperyalist ajanı olacağını belirtegelmiştir.

Böyle olmakla beraber, Komünist Partisi, milli burjuvazinin olurlu yönünü, olurlu meyillerini, emperyalizme ve derebeyliğe karşı savaşığı sürece, her zaman geliştirmeye çalışmıştır, tutmuştur. Hele Milli Kurtuluş Savaşında, millet ve memleket çapında antiemperyalist cepayı sağlamak için, Komünist Partisi elinden geleni yapmaktan geri durmamıştır.

Memlekette ilerici kuvvetlere, en başta işçi sınıfına ve onun partisine karşı Ankara hükümetinin giriştiği sert baskıyı, komünistlere karşı yaptığı barbarlığı, Komünist Partisi her zaman açığa vurmuştur. T.K.P. Merkez Komitesi, 1922 yılında: "Büyük Millet Meclisi Hükümetine" başlığıyla çektiği protesto telgrafında şöyle diyor:

"Türkiye Komünist Partisi, emekçilerin, bütün halkımızın geleceği için, gelişen, yükselen bir Türkiye için savaşmış ve savaşıyor. T.K.P. kurtuluş harbinde memleketin, milletin bağımsızlığını, bu kutsal savaş her şeyden üstün tutmuştur. Milleti T e k e e p e de birleştirmeye çalışmıştır... Memlekette muhterirlerinizin emekçilerimizi insafsızca soymasına, jandarmalarının milleti ezmesine rağmen, milli cidalın devamı esnasında Komünist Partisi hükümetin emperyalistlere karşı siyasetini tutmuştur... Komünistler cepelerde kahramanca kılıç sallamıştır..."

Memlekette dalan emperyalistlere karşı girişilen savaş, bütün halkı yürütülen devrimci bir milli kurtuluş harbine çevirmek o günün en başta gelen davasıydı. Komünist Partisi, geniş bir T E K C E P E kurulmasını, memlekete dalan yabancılarla, emperyalistlere, sömürgecilere, gericiliğe karşı olan herkesin, devrim yoluyla memlekette yeni bir demokratik düzenin kurulmasından yana olan herkesin bu cepeye girmesini ileri sürdü. Bu ülküyü elinden geldiği kadar yaydı. Kemalistler, Ankara hükümeti, T.K.P. nin bu haklı isteğini hoyratça geri itti, düşmanca karşıladı. Ankara hükümeti burjuvazinin, toprak-çiftlik beylerinin bencil, dar sınıf çıkarları açısından yürüdü. Milli kurtuluş hareketinin köklü bir demokratik devrime yükselmesini önlemek amacıyla, burjuvazi, Ankara hükümeti, ilerici kuvvetlere karşı, en başta T.K.P. ye karşı açıktan teröre geçti.

Ankara hükümeti, 1921 yılında, cepelerden tümenleri çekti, ismet paşa -İnönü- komutasında bu kuvvetleri, arkadan çetelerin üstüne saldırdı. Gene o günlerde, Çankayanın muhafızı komutanı Topal Osman, aldığı özel bir emirle, M. Suphi'leri, halkımızın en yiğit oğullarını Karadenizde boğdu. Ankara hükümeti, o ölüm-kalım günlerinde halkımızı arkadan böyle hançerledi. Kemalistler, tekeceyi böyle kanla, silâhla yıktılar. Gerçek demokratik devrimi böyle silâhla öldüler.

T.K.P. nin Merkez Komitesi Ankara'da, Karaoğlan çarşısında, hiç görünüşü olmayan, tahta bir yapının üst katındaydı. Halka yayılan -nan çağrı burada yazıldı. Çağrıda partinin yakın ve uzak amaçları sıralanmıştı. Anayurdu düşmanlardan temizlemek en başta geliyordu. Gerçekten demokratik bir düzen, gerçek bir halk hükümeti, bağımsız

bir devlet, devrimci bir rejim kurulması isteniyordu. Çağrı kesin, açık bir bildiriyle bitiyordu:

"Türkiye Komünist Partisinin en kutsal amacı,Türkiyede sosyalizmi kurmaktır!"

Kurucular bu çağrıyla inzaladıkları zaman, partinin açıldığı gün, T.K.P.nin kütüğüne,yalnız Anadoluda,aktif 500 üye yazılıydı.Ankara'da,yalnız silah fabrikalarında,partinin 85 üyeli bir teşkilatı ve komitesi vardı.

T.K.P. nin gelişmesi üç koldan olmuş,üç teşkilatın birleşmesiyle kurulmuştur. 1- İstanbul teşkilatı.2- Ankara teşkilatı.3-Bağında M. Suphinin bulunduğu, memleket dışında,politik muhacirlerden kurulan teşkilat.Bunları I.Kongre birleştirdi.

M.Suphi,Komünist Partisinin kurulmasında önemli rol oynamıştır. M.Suphi,çok becerikli bir teşkilatçıydı.Yazması,konuşması kuvvetliydi.Geniş yığınları ayaklandıran, onları savaşlara sürükleyen ateşli bir yüreği, keskin bir dili vardı.

M.Suphi,1883'te Giresunda doğdu. Erzurumda orta okulu bitirdi. İstanbulda Hukuk Fakültesinden çıktı. Pariste, Sorbon'da Sosyoloji Bilimleri Fakültesinde okudu. Burada Avrupa sosyalistlerinin eserlerini, kitaplarını okumak fırsatını buldu. İşçi hareketleriyle ilgilendi. Fransız,Belçika işçilerinin grevleri, gösterileri M.Suphinin üzerinde silinmez etkiler bıraktı.

Ama M.Suphinin üzerinde en derin etkiyi,Rusyada patlayan ilk 1905 -1907 devrimi yapmıştır. Bu devrim,yüz yıllar boyunca uyuyan Doğuyu uyandırdı. Bu devrim Doğu halklarını "yeni bir yaşantıya,insan haklarının Alfabetesi olan demokrasi için savaşa çağırdı"(Lenin).

M.Suphi,Pariste okurken,II.Enternasyonalin Milletlerarası Sosyalistler Bürosuna bağlandı. İşte tam o günlerde Türkiyede 1908 burjuva devrimi patlak verdi.

1908 devrimi,üst katlarda geçen bir burjuva devrimiydi. Bu devrimi Jön Türkler hazırladılar. Devrimi,hükümeti devirmeyi ordu eliyle yaptılar. Ordu,bir bakıma, asker kaputu giymiş köylüdür.Ama ,Türk ordusundaki bu çoğunluk,sırtındaki asker kaputuyla yalnız erdi,"emir kulluydu".Bu ordu, sömürücü sınıfları, azınlığın çoğunluk üzerinde,emekçi halk üzerinde egemenliğini savunmak için kurulmuştu.

Bu olay bugüne kadar böyledir. Şimdi Batılı emperyalistler, hele Amerikan emperyalistleri, Ankara hükümetlerini,gerici çevreleri, memleketteki halk düşmanı rejimi, büyük çiftlik beylerinin, büyük burjuvazinin egemenliğini,ilerici kuvvetleri,işçi sınıfını,köylüyü barbarca ezdikleri için,yabancılar kull köle oldukları için, memleketin, milletin bağımsızlığını,her şeyini sattıkları için, Nato ve Sentolara -saldırganlık bloklarına bağlandıkları için,hele hele bu bloklara ucuz asker ve Anadolu topraklarında savaş alanları sağladıkları için övüyorlar.

1908 devrimiyle egemenliği padişahla bölüşen burjuvazi,İttihatçılar, bu devrimle doğan işçi - köylü hareketinin üzerine çullandılar. İstanbul, İzmir, Selânik işçilerinin grevlerini,gösterilerini orduyla, silahla ezdiler. Yeri gelmişken, önemli bir olayı bir kez daha belirtmek gerek. Burjuvazi, orduyu, ordu eliyle yaptığı hükümet devirmelerini,daha ziyade halk hareketlerine karşı,işçi-köylü yığınlarına karşı kullanmıştır.1908 burjuva devriminde olsun, milli kurtuluş savaşı yıllarında olsun,ondan sonraki yıllarda olsun,hele 1960 Mayısındaki hükümet devirmesinde olsun,hepsinde ordu egemen, sömürücü sınıfları korumuş,halk hareketini ezmiştir.İnönü'lerin, Bayarların komutası altında ordu,kurtuluş savaşı yıllarında çete hareketlerini esdi. Doğu illerinde,yıllar boyunca Kürt halkının kurtuluş hareketini esdi ve eziyor. İşçi yatakları büyük şehirlerde sıkıyönetimler ordu kuvvetleriyle yürütülüyor.Ordu,sömürücü,gerici sınıfların elinde kaldıkça, ondan başka türlüde bekleneemez.Ankara hükümeti,bu orduyu hem yabancılara satıyor,hem eline verdiği Amerikan silahlarıyla onu halkın üzerine sürüyor.

İttihatçılar, aşırı şövenistler. Bu aşırı milliyetçilik uğru na, Turancılık,"büyük Osmanlılık","Kızıl Elma "hayalleri uğruna Anadolu köylüsünün,Türk halkının, işçisinin kanını,yad yabancılar hesabına bol bol akıttılar. Sonunda memleketi batırdılar.

Gerici aşırı milliyetçilik,"tek Osmanlı milleti","tek Türk milleti" iddiaları, Ötedenberi burjuvazinin elinde milli azınlıkları, öteki milletleri ezme politikası olmuştur. "Tek Osmanlı milleti" parolasıyla İttihatçılar, 1,5 milyon Ermeniye sürdüler, kırdılar. Ankara hükümetleri de, "Tek Türk milleti" iddiasıyla milli azınlıkları, en başta Kürt halkını zorla Türkleştiriyor. Şimdiye kadar

Ordunun başında padişah vardı. Osmanlı ordusu ,hem Türk halkının, hem öteki milletlerin kurtuluş hareketlerini ezen orduydu.

Jön Türkler - İttihatçılar, burjuvazinin temsilcisiydiler.Onların savundukları burjuvazi arık,süzülmüş bir varlık değildi.Toprak-çiftlik mülkiyetiyle, şehir aristokrasisiyle,derebeylik münasebetleriyle, her hangi bir yönden bağlıydı. Komprador burjuvazi, burjuva sınıfının içinde, öteki dallardan kuvvetliydi.Jön Türklerin yaptıkları devrim,bu yüzden derinlere gidemezdi.1908 devrimi, padişahın yetkilerini Anayasayla sınırlıyan bir düzen kurdu.Padişahlık Anayasalı oldu. Adına:"Meşrutiyet" dediler. Burjuvazi,egemenliği padişahla ortaklaşa bölüştü. Kanlı padişah Hamidi tahttan indirdiler,yerine kardeşi Reşadi oturttular. Meclisler kurdular. Birine "Ayan", öbürüne "Mebusan"dediler. Sömürücü sınıfların temsilcileri,burjuvalar,derebeyler sıralara yan yana oturdular.Bu meclislerde paşalar vardı,şeraf vardı, ağa vardı, bey vardı, tüccar vardı, zengin vardı, kavuklu-sarıklı yobazlar vardı,anasının ipini satmış,kasaplanmış diplomatlar vardı. Halktan, işçiden,köylüden,esnaftan kimse yoktu.

1908 burjuva devrimi güdüktü. Burjuvazinin kendisi zayıftı.Hem içeride beylerle,toprak ağalarıyla, hem dışarda yabancılarla,Türk yığı aralarında paylaşmak için aralarında yarışan emperyalistlerle, bu burjuvazi hemen pazarlığa oturdu. Öte yandan, emekçi sınıfları,işçiyi,köylüyü,ilerici kuvvetleri ezme koyuldu. Demokratik devrime-demokratik burjuva devrimine bile -yanagmadı. Derebeylik artıkları, toprak beylerinin toprakları, çiftlikleri, beylerin ağalığı, ağaların beyliği yerinde kaldı.

1908 devrimi, ilk günlerinde, emperyalistleri, sömürgecileri bir hayli ürkütür,korkutur gibi oldu. Çok geçmeden " büyük devletler",Avrupa basını,emperyalistler Jön Türkleri, İttihatçıları öve öve bitiremediler. Lenin bu olayı ayrıca belirtir. Emperyalistler, Jön Türkleri - Türk burjuvazisini - zayıf oldukları için,derebeyliğe,sömürgecilerin Türkiyedeki dayanaklarına dokunmadıkları için, onların Türkiyedeki ağalıklarına el sürmedikleri için, sömürgecilerle,yabancılarla anlaşma yolundan, onlara usaklık etmek yolundan yürüdüğüleri için, özellikle memleket içinde emekçi yığınlarını,proletaryayı barbarca ezdikleri için övüyor, göklere çıkarıyorlardı.

1,5 milyon Kürt yerlerinden yurtlarından sürülmüş,kırılmıştır.Türk burjuvazisinin milli azınlıklara karşı bu düşmanlığı,Hitlercilerin,faşistlerin Yahudi düşmanlığından farksızdır. "Türkiyede Kürt yoktur,Türk vardır "diyen Gürsel faşistin domuzudur. Ankara hükümetlerinin başındakiler, bunların eskilerinden pek çoğu İttihatçılardan gelmedirler. Bayar İttihatçıydı. İnönü öyle. Ankara hükümetlerinin "milli azınlıkları temizlemek"politikaları İttihatçılardan kalmazdır.

M.Suphi,burjuvazinin bütün bu gerici, ileriliğe düşman yönünü, onun Osmanlılardan kalma kan içiciliğini görüyordu.

M.Suphi,Türkiyede bir sol sosyalist partisi kurmaya çalıştı. 1912-de,bazı arkadaşlarıyla beraber,"Osmanlı Sosyalist Partisi"nden ayrıldı."İfham" -Uyuma-gazetesini çıkardı. Bu,Türkiyede ilk sosyalist gazetesi,işçi hareketinde ileri sosyalist gazetesi idi. Sol sosyalist ülküleri yayıyordu. Ama en önemlisi, M. Suphi bu gazetede, İttihatçıların hazırlanmakta oldukları yeni harbe karşı, onların emperyalistlerin kuyruğunda memleketi, halkı korkunç bir uçuşma sürükliyen politikalarına karşı savaş açtı.Bu yüzden artık, M.Suphi, İttihatçılar hükümeti için, padişahlık için,gerici çevreler için çok tehlikeli olmağa başlamıştı. Ezmek için fırsat kolluyorlardı. O sırada burjuva partileri birbirlerinin boğazına sarılmışlardı. İttihatçılar ile İtilâfçılar çekişiyordu. Biri,Türkiyeyi Almanların yanında, öbürü İngiliz -Fransız blokunun yanında emperyalist harbe sürüklemek için kavga ediyorlardı. Bu çekişme sırasında da o zamanki Başbakan M.Şevket paşayı vurdular. İttihatçılar hükümeti bu olaydan hemen faydalandı. M. Suphi de tutsak edildi.

Öteden beri, bizde, burjuvazinin kullandığı bir oyun, bir taktik vardır: Gericilerle "savaşır" gibi görünür, biteviye sollara, ilerici kuvvetlere saldırır.Harbe hazırlanan İttihatçılar hükümeti, memleket içinde cepe arkasını temizlemeye koyuldu. Her şeyden önce, harbe karşı olanlara,ilerici kuvvetlere,kimselere saldırdı. Meclis teki mostralık "sosyalist mebuslar" kovuldu. " Sosyalist hareketine katılanları, hükümet katları kovuşturdu durdu ". (M.Suphi).

1913 yılında tutsak edilen M.Suphi, Sinop kalesine sürüldü.1914 yılının başında, M.Suphi bu kaleden,bir kayıkla kaçtı,Rusyaya sığındı. M.Suphinin kaçacak başka yolu yoktu. Çarlığın dostu değildi.Ni-

yeti, Rusya üzerinden Avrupa'ya geçmekti. Birinci Dünya Harbinde Türkiye Almanyanın yanında Rusyaya saldırınca, M. Suphi hemen tutuk edildi. Galuga iline gönderiliyor. Sonra, harp esiri olarak Ural'a sürülüyor.

M. Suphi, Uralda büyük fabrikalarda işçi olarak çalıştırılıyor. Bu fabrikalarda çalışan Tatar işçilerin yardımıyla, Uraldaki Bolşeviklerle bağ kuruyor. Onlardan Marksist kitaplar alıyor, okuyor. Bolşevikler partisinin: Harp, barış, devrim, köylü meselelerini nasıl ele aldığını, görüşünü, teorisinin, taktiklerinin, çalışma yollarının ne olduğunu öğreniyor. Rusyada işçi hareketini, devrim hareketini, Rus proletaryasının savaş usullerini inceliyor. Artık yeryüzünde devrim hareketinin merkezi Rusyaya geçtiğini, Rusyanın, komünizmin ilk Anayurdu olduğunu anlıyor. M. Suphi, çok iyi Fransızca, Almanca ve Rusça biliyordu.

M. Suphi, Uraldaki Türk harp esirleri arasında çalışıyor. Onların gözlerini açıyor. Onlara Türkiye'yi anlatıyor. Türkiye'deki hak düşmanı rejimi nasıl alaşağı etmek gerektiğini bu esirlere, bu Anadolu köylülerine durmadan söylüyor. Uralda, fabrikalarda çalışan Türk harp esirlerinden devrimci bir küme, bir özek meydana getiriyor. Bu devrimci savaşçılar, daha sonraları, T.K.P. nin savaşçı bir dalı oluyor.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, M. Suphiyi, arkadaşlarını esirlikten kurtarıyor. M. Suphi 1918 yılının Şubatında Moskovaya geliyor. Sovyetleri, yeryüzünde ezilen halkların umut ve güvene baktığı bu ülkeyi bütün varlığıyla savunmaya koyuluyor.

18 Temmuz 1918 -de, Türk Sol Sosyalistleri bir Kongre topladılar. Bu Kongrede Türkiye Komünist Partisinin bir kolunu kurdular. Kendilerine bir Merkez Komitesi seçtiler. M. Suphi, bu teşkilatın başkanı oldu. Bu Kongrede, teşkilatın yayın organı olarak "Yeni Dünya" gazetesini çıkarmaya karar verdiler. M. Suphinin kurduğu bu gazete, T.K.P. nin gelişmesine yardım etti. "Yeni Dünya" harp esirlerini uyarmak, aydınlatmak içinde önemli rol oynadı. Esirlikten dönenler bu gazeteyi getirdiler, onu Anadolu'ya yaydılar. Bu gazeteyi sürekli, düzenli yaymak için İstanbul'da, Karadenizin kıyı şerhlerinde "posta yerleri" kurdular.

M. Suphi, Mart 1919-da, Türkiye Komünist teşkilatının temsilci

si olarak, III. Komünist Enternasyonal'i'nin I. Kongresine katıldı. Kominternin I. Kongresinde konuşan M. Suphi, Türkiye halkının, en başta işçi sınıfının en temiz duygularını, devrimci isteklerini dile getirdi:

"Burada, Moskovada, bütün dünyanın geleceğini değiştirecek olan III. Enternasyonal'in büyük Kongresinde konuşmak, ezilen Türk köylüsü ve işçi sınıfı adına konuşmak, kurtuluş, hürriyet, eşitlik, kardeşlik için konuşmak, emperyalist canavarlardan çekmediği kalmayan Türkiye halkı adına konuşmak en büyük bir kıvanç, en büyük bir saadettir ." dedi.

Komünist teşkilatlarını bir çatı altında toplamak, onları tek merkeze bağlamak zamanı gelmişti. Bu da ancak Kongreye olabildi. Yukarıda üç koldan geldiğini belirttiğimiz komünist teşkilatları, Birleştirici Kongreyi memleket içinde, Anadolu'da, Ankara'da yapmak istediler. Kongre için, artık Ankara'da resmen kurulmuş olan Türkiye Halk Komünist Partisi Merkez Komitesi, Büyük Millet Meclisi Hükümetinden izin istedi. Ankara hükümeti, Kongrenin yapılmasına izin vermedi. Bunun üzerine, Kongrenin memleket dışında yapılması yoluna gidildi. Azerbeycan Sovyet Cumhuriyeti hükümeti, Kongrenin Bakü'de toplanmasını, büyük bir misafirperverlikle kabul etti.

T.K.P. nin I. Kongresi: 10 Eylül 1920-de açıldı.

Çetin gizlilik durumu içinde çalışan İstanbul teşkilatı, ağır bir baskı altında bulunan Ankara-Anadolu teşkilatları, Kongreye olukça düzenli geldiler. Kongre öncesi çalışmalarında belli başarılar elde ettiler. Seçilen delegelerin çoğu Kongreye ulaştı. Kongreye 15 teşkilattan 75 delege geldi. (Kongrede kesin oy hakkı olan delegelerin sayısı 32-dir) 51 delege İstanbul ve Anadolu teşkilatlarından gelmiştir. Ötekiler memleket dışındaki teşkilatlardan katılmışlardır. Kongreye delege gönderen teşkilatlar: İstanbul, Ankara, İnebolu, Zonguldak, Ereğli, Samsun, Trabzon, Rize, Erzurum, Eskişehir, Konya ve Ötekiler. İzmir ve Adana teşkilatlarından seçilen delegeler, buradaki savaşlar yüzünden, Kongreye ulaşamamışlardır. Kongrede 51 misafir delege vardı. Hepsisi, misafirlerle beraber: 121 komünist Kongrede hazır bulunmuştur.

I. Kongre çok sorumlu bir zamanda, halkımızın, memlekete dalar emperyalistlere karşı ölüm-kalım savaşına kalkmış olduğu çok çetin günlerde açıldı. Kongrenin sorumluluğu büyüktü. Komünist Partisi, ilk iş olarak, halkı yüz yıllar boyunca süregelen uyuşukluktan uyandırarak, silindirmek, onları emperyalizme, gericiliğe karşı savaşa kaldırmak, kendiliğinden gelme hareketleri, emperyalizme karşı bile rek yürütülen teşkilatlı bir savaşa çevirmek amacını güdüyordu. I. Kongrede M. Suphi bu olayı şöyle özetler:

"T.K.P. nin önünde duran ilk ödev, memleketimizde Komünizm ülkesünü işçi sınıfı arasında, fakir köylü arasında hızla yaymaktır. Halkın kendi kaderini kendi eline alması için gereken durumu, zemin, yolları hazırlamaktır... T.K.P. nin en yakın görevi ve ödevi: Emperyalistleri, yabancı kuvvetleri memlekettten kovmaktır! Amacımız, halkın sırtından geçinen hazır yenicileri ortadan kaldırmaktır!" ("28-29 Ocak 1921, Karadeniz kıyılarında parçalanmış yoldaşların II. yıl dönümü" kitabı, s. 54)

M. Suphi, I. Kongreyi açış söylevinde, Büyük Ekim Sosyalist Devriminin tarihsel önemini belirtti. Doğu halklarının kurtuluşları için bu devrimin tükenmez bir kuvvet kaynağı olduğunu söyledi. Doğu halklarının ezili düşmanı olan emperyalizme, sömürgecilik karşı Sovyet halklarının yürüttükleri kahramanca savaşları anlattı. "Soyulmuş, sömürülmüş Türkiye için biricik kurtuluş yolu komünizm yoludur" dedi.

Kongre, gür alkışlar arasında, Lenin'e, Kominterne selâm telgrafları gönderdi. Lenin'e çekilen telgraf:

"Türkiye Komünist teşkilatlarının I. Kongresi, Türkiye işçilerinin, köylülerinin teşkilatlı bir kuvvet olarak bütün dünya proletaryası ailesine katıldıklarını, Doğuda sosyal devrimler için gerek olanaklı, yeni bir yol açıldığını gösterir.

III. Enternasyonal'in sanli bayrağı altında yetişen Türkiye komünist teşkilatları, Türkiye'de ezilen yığınların bundan böyle güçlü bir partisi oluyor. Komünistler, Komünist Partisi sosyal devrim yolunda üstünlük için en büyük fedakârlıklara hazırdır. İşçi sınıfının öncüsü, savaşçı partisi tarihsel görevini, ödevlerini şerefle yerine getirecektir..."

I. Kongrenin amacı, yalnız komünist teşkilatlarını tek yapı,

tek çatı altında -tek partide birleştirmek değildi. Bundan başka partinin programını, tüzüğünü hazırlaması, strateji ve taktiklerini çizmesi, milli kurtuluş savaşının genel planını, ana yolunu göstermesi gerekti. Kongrenin gündemi yüküydü:

- 1 - Geçici Merkez Komitesinin çalışma raporu.
- 2 - Milli Kurtuluş ve sömürge meseleleri.
- 3 - Köylü meselesi.
- 4 - Kooperatif konusu.
- 5 - İllerin durumu üstüne rapor.
- 6 - Kadınlar meselesi.
- 7 - Günüün konuları.
- 8 - T.K.P. nin programını onaylama.
- 9 - Merkez Komitesi seçimi.

Merkez Komitesinin raporu, illerdeki teşkilatların çalışma raporlarıyla tamamlandı. Memlekette komünist hareketin başarıları elde ettiği belirtildi. Kongre, Merkez Komitesinin hesap raporunu oy birliği ile onayladı. (T.K.P. nin I. Kongresi, s. 10-301)

Kongre, "Anadolunun durumu ve günüün konuları" üstüne verilen raporları dinledi. Sonra şu olayları belirtti:

"... Rusyada başlayan devrim geliştikçe gelişiyor, genişledikçe genişliyor. Gün geçtikçe, dünyanın her yerinde işçiler Rusyada dalgalanan komünist bayrağı altında daha fazla toplanıyor. Saadetleri ni, gelecek güzel günlerini ondan bekliyorlar.

Bütün insanlığın komünizm çağına ulaşması, sosyal devrimlerin kesin başarılar kazanması, yeryüzünde komünist kuvvetlerin bir amaç doğrultusunda bütün dünya bütün komünist kuvvetlerin bir merkeze bağlanmaları gerekir.

... Rusya, yapmış olduğu komünist devrimiyle, tarihiyle, kızıl or dusuyla, pek tabii olarak, yeryüzünde komünist hareketinin, kuvvetlerinin merkezi, göbeği olmuştur. Moskovada kurulan III. Komünist Enternasyonaline gelince, yeryüzünde devrimci kuvvetlerin yöneticilik rolünü, merkez genel kurmaylığı rolünü en iyi görebilir. Bu sebeple, Türk komünistleri, III. Enternasyonalin II. Kongresince alınan kararların, yaşıntıya, olaylara, hayatın isteklerine ve Türkiye'de sosyal hareketin ana ilkelerine, ülkelerine uygun olduğunu belirtirler..."

Büyük Okutur Sosyalist Devriminin tarihsel yuce önemini, yer. yüzünde komünist hareketinin merkezi Sovyetler Birliğine yerleştiğini I. Kongrenin özellikle belirtmiş olması, T.K.P. nin sağ - lam Marksçı - Leninci temellere dayandığını açıklar. T.K.P. nin kuruluşunda,hamurunda, mayasında Leninci proleter enternasyona - lizmi, bu kavi ülkü yatar.

Milli Kurtuluş Savaşı ve sömürge meselesi üstüne hazırlanan raporla, Merkez Komitesinin politik yolu, tutumu doğrulandı.Em - peryalist ezgiye karşı savaşan milli kuvvetleri - milli burjuva - ziye - tutmak gerektiğini Kongre iyice belirtti. Bu " tutmak " sözü, milli burjuvazinin kuyruğuna takılmak, ona yedek kuvvet ol - mak değildir. Milli burjuvaziye emperyalizme ,sömürgecilik siste - mine, bunların yurt içinde ana dayanağı olan derebeylik - toprak ağalığı rejimine karşı savaşa zorlamak demektir.

Bilindiği gibi, Kemalistler, ilk zamanlar daha ziyade Anado - luda gelişen ticaret burjuvazisinin temsilcisi göründüler. Milli burjuvazi bütünyle bir soydan ve bir boydan değildi. Toprak - çiftlik beyleriyle,şehir zenginleriyle,"esraf" denilen varlıklı çevrelerle, aracı büyük tüccarlarla birbirine zincirlenmiş bir sosyal alaşım vardı. Yerli ticaret burjuvazisi, yerli fabrikacı, endüstrici bu alaşımla,sonra bu tüccarların ,fabrikacıların bir çoğu doğrudan doğruya çiftlikçilikle, toprakla, toprak ağalığıyla bağlıydı. Milli burjuvazinin bölümleri, tabakaları arasında çin duvarları yoktur. Bu burjuvazi, bir yandan toprak - çiftlik dü - zenleriyle doğrudan doğruya veya dolayısıyla bağlı olduğundan, öte yandan demokratik bir devrimden korktuğundan köklü bir toprak dev - rimine yanaşmadı. Sonra, zamanla milli burjuvazinin içinde geliş - me ve derin ayrışma oldu. Bu burjuvazinin içindeki öyle kompa - dorlar, öyle bankerler, bankalara bağlı öyle çiftlikçiler, ya - bancı sermayelerle, firmalarla ortaklık kuran öyle fabrikatör - ler yükseldi ki, yabancı sermayelerle, sömürgecilerle, emperya - listlerle sarmaş dolaş olmakta eskilerini geçtiler. Bugün burju - vazinin en gerici, ileriliğe en düşman, Amerikan emperyalistle - rine, Batılı sömürgecilerle usaklıkta en ileri giden çevresi bun - lardır. C.H.P. olsun, öteki piyasa partileri olsun, İnönüleri olsun, hepsi büyük burjuvazinin, toprak - çiftlik beylerinin, en gerici

sınıfların, çevrelerin partileri, adamlarıdır. Polis hükümetini, ordu diktatöresini, faşist rejimini bunlar kurdular. D.P. de, C.H. P. de, ötekiler de bir kökten , bir soydandırlar. Hepsini C.H.P. . kuzlamıştır. İnönüyle Bayar arasında, C.H.P. nin elebaşlarıyla Men - deresler, Bölükbaşılar, Gümüşpalalar, Alicanlar arasında, gerici - lik te, halk düşmanlığında, Amerikalıya kullukta fark yoktur. Bunların arasındaki kavgaya, post kavgası, halkı sömürmekte, memleketi satmak ta yarış kavgasıdır.

Burjuvazinin içindeki ayrışma süreci durmamıştır. Finans oli - garşiyeye dayanan, Amerikan, Batı - Alman, İngiliz, Fransız kumpanyala - rıyla, sermayeleriyle ortaklık kuran, memlekette ekonominin bir çok dallarında yabancılarla tekeller kuran Koçlar gibi, Taşkentler gi - bi, Avunduklar, Nemliler gibi burjuvaziye, günden güne ezilen , yarışmaya dayanamayıp yıkılan, çöken, eriyen burjuvazi arasında fark vardır. Milli burjuvazinin beşi, onu ense göbek bağlayıp iri - leşiyor, öste çıkıyor; yüzü, beşyüzü yutuluyor, yabancı malların, te - kellerin baskısı altında ezilip gidiyor. Bu yüzden, bu ezilen mil - li burjuvazi , ister istemez yabancıya karşı, onu memleket içinde tutan çevrelere karşı savaşmak zorundadır. Burjuvazinin topunu bir - den bir çuvala dolduramayız. Ayrışma içindeki gelişme sürecini, bu ayrışma ve gelişmenin olurlu ve olursuz yönlerini T.K.P. ve komü - nistler her zaman hesaplamak zorundadırlar.

Kemalistler, kendilerinin antidemokratik yönlerini, tutumlarını, şovinistlikle, aşırı milliyetçilikle kapatmaya çalıştılar. Yunan ordularının Anadoluya dalmasını, kendi açılarından ele aldılar. Bu saldırıya karşı şovinistliği körüklerken yalnız burjuvazinin ege - menliğini düşündüler. Türk burjuvazisiyle Rum ve Ermeni burjuvazi - si arasında ötedenberi çekişme, rekabet, piyasada egemenliği ele almak kavgası vardı. Türk burjuvazisi, bu çelişme ve yarışmayı bir yandan kılıçla , kanla, zorla, "varlık vergisi" gibi haraç almakla, öbür yandan da milli azınlıkların içinden gelen burjuvazinin koda - manlarıyla, milyonerleriyle, beyleriyle anlaşma ve uzlaşma ile çöz - mek yolundan yürüdü, hâlâ da yürüyor. Mendereslerin 1955 Eylülünde, İstar bulda tertipledikleri provokasyon bu davranışın bir açıklan - masıdır.

Ankara hükümetleri, milli azınlıklara karşı politikalarında it

tihatçıların yolundan ayrılmadılar. Biri Ermeni halkını ezdi , kırdı. Öbürü Anadoluda Rum ehaliyi temizledi. Ankara hükümetleri, hele Kürt halkına karşı barbarlığın barbarlığını yaptı ve yapı - yor. Ama öte yandan Türk burjuvazisi ve hükümetleri, İstanbul ve İzmirin Rum, Ermeni, Yahudi milyonerleriyle, kompradorlarıyla, ban - kerleriyle sarmaştılar, işbirliği kurdular. Kürt derebeyleriyle sımsıkı birbirlerine sarıldılar. Bu beyleri Meclise aldılar, hükü - mete aldılar.

T.K.P. nin I. Kongresi, Türkiye'de milli azınlıklara karşı An - kara hükümetinin yürüttüğü aşırı, kanlı politikayı yedi, suçlan - dırdı. Bu barbarlığın halkımıza lekelediği açıklandı. Kongre, mil - li azınlıkları ezme politikasına karşı savaş açılmasını ileri sürdü. Emperyalizme , sömürgecilere, istilâcılara, memlekette geri - ci çevrelere karşı omuz omuza vererekten savaşmak için, Türkiye - de bütün milletlerip emekçilerini, bunların çabalarını birleştir - mek, bu birliği teşkilâta bağlamak gerektiğine Kongre karar verdi.

T.K.P. ötedenberi, daha I. Kongresinde Türkiye'de milli azı - nlıkların bütün haklarını tanımış, kurtuluş için bütün emekçi ya - şınların en başta birleşmesi, halkların birbirini tutması gerekti - ğini savunmuş, bu uğurda savaşmıştır. Kurtuluş için birlikte savaşmak tezi, bu ilke, bugüne kadar tazeliğini itirmemiştir. Kürt halkının kurtuluşu Türk halkının milli kurtuluş savaşıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Türkiye'de bütün emekçilerin, bütün ezilen halk - ların savaş birliği kaçınılmazdır.

Milli azınlıklara ancak Komünist Partisi milli kurtuluş sağ - layabilir. Türkiye'de milletlerin arasında kasden sokulan düşman - lığı ancak demokratik bir devrim, ancak Komünist Partisi kaldıra - bilir. I. Kongre, Türkiye toprakları üzerinde yaşayan her milletin kendi kaderini kendisinin belli etmesi prensibini tanımıştır. T. K.P. Türkiye'de F e d e r a l C u m h u r i y e t l e r d e n d e m o k r a t i k b i r d e v l e t k u r u l m a s ı i l k e s i n i i l e r i s ü r m ü ş t ü r . (I . K o n g r e . s . 8 2)

I. Kongre, köylü meselesi üstünde iki rapor dinledi. Kongrenin en önemli konularından biri de buydu.

" Geri kalmış memleketlerde çiftlik beylerine, büyük toprak mülkiyetine, her türlü derebeylik artıklarına karşı olan özel köylü hareketlerini tutmak gerek. Köylü hareketlerine daha fazla

devrimci yön, özellik vermek gerek." (Lenin)

Milli Kurtuluş Savaşı, demokratik toprak reformuyla, demokratik devrimle, devrim yoluyla toprak davasını çözmek, büyük toprak ağalı - ğını yıkmak savaşıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Geniş köylü yığınlarını savaşa çekmeden, onları bu savaşa hazırlamadan, onları teşkilâtlan - dırmadan demokratik - sosyal devrim başarı kazanamaz. İşçi - köylü bir - liğini, bu iki ana kuvvetin savaş birliğini kurmadan ne köklü de - mokratik devrime, ne garantili milli bağımsızlığa ulaşılır.

Birinci Milli Kurtuluş Savaşında halk vurmuş, köylü, işçi kan - döktü, Amerikalıyı, İngilizini, Fransızını, Yunan ordularını mem - lekette sürdükardı. Ama, savaşta kurulmuş işçi - köylü birliği, bun - ların savaşı teşkilât birliği eksik olduğu için, hazır lokmaya baş - kalırlı kondu, burjuvazi kolayca egemenliğe oturdu. İşçiyi, köylüyü hiç bir hak tanımadı. İşçiyi, köylüyü Meclisin semtine bile uğratma - dı. Onlara teşkilâtlanmak serbestliği vermedi. Kurtuluş savaşını yü - rüten, onu kazanan ana yığınları, mahkemeleriyle, ordusuyla, zindan - larıyla, bütün hükümet ve devlet makinesiyle ezdi. Bu halk düşmanı politika yoluyla Anayurdun milli bağımsızlığını sattı, gitti. Eski düşmanları yeniden memlekete saldı.

I. Kongre, milli burjuvazinin içindeki bu ayıllı, içerde ve dışar - da düşmanlarla uzlaşmak meylini belirtmiştir. M. Suphi, Türk burjuva - zisinin cibilliyetini açık bir dille gözönüne serer: "Düşman hile - kâr, kurnaz ve haindir. Türk zenginleri, Amerikan, Fransız, İngiliz bankerlerinin kasalarından gözlerini ayırmamışlardır." der. Bu gö - rüş, bu sezgi elifi elifine doğru çıkmıştır. Burjuvazinin bu hiyanet politikası ancak bir kuvvetle, işçi - köylü birliği ile, onların teşki - lâtlı savaşlarıyla bozulabilir.

I. Kongre, köylüleri devrim savaşına çekmek için onların arasında çalışmanın T.K.P. nin en başta gelen görevi ve ödevi olduğunu be - lirtti. Merkez Komitesinin raporunda şöyle deniliyor: " Devrim başa - rıya, zafere ancak, devrim ordusu olan geniş köylü yığınlarını bu devrim savaşına çekmek yoluyla, ancak böyle bir savaş sonucunda ula - şabilir." (T . K . P . n i n I . K o n g r e s i . s . 5 0 , 9 6 , 1 3)

I. Kongrede, Anadolunun konkre durumu gözönüne alınarak hemen ye - rine getirilmesi gereken istekler ileri sürüldü. Köylü, yüzyıllardır toprağa kavuşmak hırsıyla yanıyor. Köylü, fakirlikten, kölelikten,

aganın, beyin eziginden, soyundan, sömürülmekten kurtulmak istiyor. En başta toprak istiyor. Derebeylik artışı münasebetlerin, marabacılığın, yarıcılığın, derebeyi toprak mülkiyetinin, bu amansız sömürme sisteminin kökünden kaldırılmasını istiyor. Beylerin, ağaların topraklarının ellerinden çekip alınmasını, bu toprakların köylülere, en başta topraksız ve az topraklı köylülere dağıtılmasını istiyor.

Memlekete dâlen yabancılara karşı kurtuluş savaşının başarıyla, demokratik devrinle sonuçlanabilmesi için bu toprakların köylülere mutlaka verilmesi gerektir. Kurtuluş savaşına düşman olanların topraklarına, mallarına hükümet hemen el koymalıdır. Köylü borçları, tefecilik, vergi borçları, köylüyü ezen vergiler, harsattan başka bir şey olmayan âşar ve salmalar hemen kaldırılmalıdır. Gelirle artan adaletli bir vergi sistemi kurulmalıdır. Emekçi köylüler imecilik yoluyla kooperatiflerde birleştirilmeli. Onların emeği, malları ağalara, köy burjuvazisine karşı korunmalıdır. Köylü yetiştirilmesini ekebilmesi için tohum, tarım aletleri, işini çekip çevirebilmesi için ucuz kredi sağlanmalıdır.

I. Kongre milyonlarca köylünün bu haklı isteklerini dile getirdi. Bu isteklerin gerçekleştirilmesi için de şu ödevi ileri sürdü: **"KÖYLÜ KOMİTELERİ"** kurmak. Böylece köylülerin politik haklarını doğrudan doğruya savunabilmelerini sağlamak. Toprak çiftlik ağalarının, derebeylerin topraklarına, tarım araçlarına, iş hayvanlarına, hayvan sürülerine, tohum anbarlarına hemen el koymak. Bu malları **"KÖYLÜ KOMİTELERİ"** eliyle köylüye dağıtmak. (I. Kongre s. 84)

Kongre bütün bu olayları ve durumu gözönüne alarak, köylü arasında temelli bir çalışma gerektiğini karar verdi. Ayrıca, Merkez Komitesine bağlı **"Köylü Bürosu"** kurdu.

I. Kongre, kadınlık meselesine ayrı bir önem verdi. Kadınları sosyal ve politik hayata çekmek, onları bağımlı, esir durumdaki kurtarmak, onları karanlıktan ışığa çıkararak - okutmak, uyarmak, aydınlatmak. Kadınların erkeklerle eşit haklı olması, onlara seçmek ve seçilmek hakkının tanınması, bütün devlet müesseselerinde kadının serbestçe çalışabilmesi, işçi kadına, iş kanununda özel

hakların tanınması. Bütün bu hakların kadınlara sağlanması için savaşmak gerektiğini, Kongre, özel bir karara bağladı. Bu karara uygun olarak, sonradan, Merkez Komitesine bağlı bir **"Kadınlar Kurulu"** kuruldu. T.K.P. nin II. Kongresi, I. Kongrenin bu kararını ayrıca ele aldı.

I. Kongrenin kendisi, hem verdiği kararlar bakımından, hem de özellikle bütün komünist teşkilatlarını Leninci parti tüzüğüne uygun şekilde düzenlemesi, birleştirmesi bakımından, partinin savaş programını işlemesi, strateji ve taktiklerini çizmesi bakımından, böylece Türkiye'de komünist hareketin gelişmesi bakımından tarihsel bir önem taşır.

T.K.P. emperyalizme ve sömürgecilik karşı, memlekette bunları tutan gerici çevrelere, sınıflara karşı, millet düşmanlarına karşı devrimci, geniş bir halk hareketi yürütmek için işçileri, köylüleri, yurtseverleri, ilerici aydınları, subayları **"Tekcepede"** birleştirmeye çalışmıştır. Bu savaştan hiç bir zaman geri durmamıştır. Anayurda gerçek bağımsızlık, halka gerçek demokratik hürriyetler sağlamak savaşı Komünist Partisinin en kutsal parolası olmuştur.

Kongre, bütün sömürge ülkelerin, bağımlı, ezilen halkların özgürlüklerini elde etmek için emperyalizme, sömürgecilik sistemine karşı, yer yer ayaklanmakta olduklarını belirtti. Kongre, Türkiye'de dâlen emperyalist kuvvetlere karşı yürütülen silahlı savaşı, emekçilerin, bütün halkın en canlı davası, bir ölüm-kalım davası olarak ele aldı. Bu savaşı emperyalizme, sömürgecilik sistemine karşı topeğün yürütülen bir **"Halk Harbini"** çevirmek kararını verdi. Böylece T.K.P. memleket çapında milli bir parti olarak politik alana çıktı. T.K.P. bütün kökleriyle, gelişme yollarıyla, emekçi sınıflara, geniş halk yığınlarına, yürüttüğü savaşlarla Anayurda sıkı sıkıya bağlıdır. T.K.P. doğuştan bu yana, Anayurdun bağımsızlığını, egemenlik haklarını, gerçek demokratik devrimi, halkımızın kurtuluş savaşını bütün gücüyle savunan biricik partidir.

I. Kongre, yürütülen birinci kurtuluş savaşının önemini iyice belirtiyor. Düşmanların en ağır baskısına göğüs geren halkımız çağ

tin günler yaşıyordu. "Ellerindeki son lokmayı da yabancılara katırmamak için emekçiler, bütün halkımız, en ağır zorlukları yemeye çalışıyor" du. Bu durum karşısında T.K.P. ye kesin sorumluluk düştüğünü belirten Kongre, onu Leninci savaş yoluna yöneltti. Milli kurtuluş harbinin önemini ayrıca belirtti:

"Anadoluda yürütülen milli kurtuluş hareketi emperyalizme karşı bir savaştır. Bu savaşı bütün yeryüzü proleterlerinin dayanışma göstereceklerine inanıyoruz. Memlekette bu milli hareketin gelişmesi ve derinleşmesi hem işçi sınıfının şuurunu uyandıracak, onu uyarsak, hem de, genel olarak, gelecek sosyal devrim için en elverişli bir zemin hazırlıyacaktır."

Milli kurtuluş savaşı, küçüklü büyüklü bütün halkların özgürlüğünü boğan emperyalizm kuvvetlerini aşındırıyor, onu zayıflatıyor. Böyle olduğu için, Komünist Partisi kurtuluş savaşını bütün gücü ile tutuyor.

Bağımsız sınıf menfaatlerini "savunma" bahanesiyle komünistlerin, emperyalist ezgiye karşı yürütülen milli kurtuluş savaşından yararlanmaları oportünizmin en kötüsüdür.

Böyle olmakla beraber, T.K.P. emekçilerin ana isteklerinden vazgeçmezdi, geçmemiştir. Emekçi yığınları burjuvazinin, toprak beylerinin sömürüşünden, eziginden kurtarmak, en sonunda emekçilerin egemenliğini kurmak, insanın insanı sömürmesine son vermek savaşından vazgeçemez ve geçmemiştir.

Kongrede bu olay özellikle belirtilmiştir: Türkiye'nin varlığını savunan milli harekete yardım etmek borcumuzdur. Bununla beraber burjuvazinin ezigisine ve egemenliğine karşı emekçilerin sınıf savaşı duygusunu, şuurunu kuvvetlendirmek görevimizdir, ödevimizdir. Emekçi yığınların, işçi sınıfının politik teşkilatlarının bağımsızlığını - komünist partisinin bağımsızlığını her zaman gözbebeği gibi korumak başlıca şarttır.

Kongrenin kararı:

"T.K.P. memlekette emperyalizme karşı olan milli kurtuluş harbinin derinleşmesine yardım etmekle, bu hareketi tutmakla beraber, işçi sınıfının gerçek ve son amacı olan emekçilerin egemenliğini kurmak için gereken durumu, koşulları, zemini hazırlamaya çalışmaktır."

T.K.P. , "milli birlik" kuracağız diye, sınıf savaşından vazgeçmezdi ve geçmemiştir. Böyle bir şeyden vazgeçmek oportünizmin oportünizmi olurdu, emperyalizme karşı savaştan kaçmak kadar kötü bir şey olurdu. T.K.P. sınıf savaşını, gerici, sömürücü sınıflara karşı, emperyalizme karşı savaşıyla atbaşı yürüttü ve yürütüyor.

T.K.P. bugün de, memlekette Amerikan ağalığına karşı savaşı, bağımsızlık ve kurtuluş için savaşıta milli birlik kurmak, Anayurt çapında **"TEKCEPE"** kurmak ülküsünü, isteğini bütün gücüyle savunuyor. Bu savaşın öncülüğünü yapıyor. Bu yurtseverlik görev ve ödevini gerekle yerine getirmekle beraber, işçi sınıfının, emekçi köylülerin isteklerini, menfaatlerini, sınıf savaşlarını, demokratik hürriyetler için güttükleri savaşları bütün varlığıyla savunuyor. T.K.P. bütün halkın milli kurtuluş savaşıyla emekçilerin sınıf savaşlarını - hem stratejik, hem taktik bakımından - bağdaştırmak ustalığına her zaman önem vermiştir.

T.K.P. , bir yandan, memleketin politik bağımsızlığını, bir devlet olarak egemenliğini savunuyor. Demokratik devrimi daha köklüce, daha derin çözmek için savaşıyor. Öte yandan, işçi ve köylü yığınlarını savaşa sokuyor, onları teşkilatlandırıyor, çalışıyor. Burjuvazi kampındaki bütün ayrılıklardan, çelişmelerden faydalanmaya çalışıyor.

T.K.P. hem sağ, hem sol oportünist akımlar-parti içinde- savaşı gelmiştir. Sağlar, komünist partisini burjuvazinin kuşruğuna tekmak istedikler, bu yoldan yürüdüler. Bunlar, gerçekte su katilmemiş bozguncular, likidatörlerdi. Bunlar, partinin adını bile yığınlarla duyurmak istemiyorlardı. Dönek, sağ oportünistler, aşağıdan yukarı, demokratik - santralizm ilkesi üzerine kurulmuş, tam teşkilatlı Leninci bir partinin kurulmasına karşı yürüdüler. Bu bozguncu, likidatör akımın başında, burjuvazinin kaşerlenmiş ajanlarından Şevket Süreyya - Aydemir - bulunuyordu. 1927-de parti, bu sağcı akımı, Vedat Tür gibi polis adamlarını saflarından attı. Sağlara kesin bir balta indirdi.

Solculuk akımı - sektecilik, dar görüşlülük partiye çok zararlar getirmiştir. Bu akım, partiyi yığınlardan uzak tutmuş, onu izo lasyon çemberi içinde bırakmıştır. Solculuk - sektecilik, değişik şekillerde ve zamanlarda kendisini göstermiştir. Partinin gelişme-

Tipikler
ve istekler
sahibi.

siyle, sürekli ve uzun bir savaşla bu akım önlenmiştir. Sollar , partinin daha ilk kurulduğu günlerde, hemen Türkiye'de "Sovyet ege menliği " kurulmasını, hemen "proletarya diktatorasına "gidilmesini ileri sürdüler. Bunlar devrimlerin basamaklarını görmüyor , devrimlerin, olayların, memleketteki konre durumun üstünden atlamayı kalkıyorlardı. Bunların çoğu kuru hayalcilerdi. Solculuğun, sekterliğin bizdeki olursuz belirtileri: 1 - Köylüye yaşamamak, Köylü sınıf savaşını azımsamak. Köylünün savaş gücünü anlama - mak.İşçi-köylü savaş birliğini lâfta tanımak. Toprak devrimini re ile, hangi kuvvetle yapacaklarını hesaplamamak. 2 - Milli burjuva zinin içindeki ayrışmayı görmemek. Milli burjuvazinin olurlu ve olursuz yönlerini ayıramamak, birbirine karıştırmak. Onun antiem peryalist yönüyle uzlaşıcılık yönünü görmemek. Burjuvazinin hep sini toptan bir kazana doldurmak. 3 - Savaşta işçi sınıfının ortaklarını, savaş arkadaşlarını seçmemek. Aşırı solları, Türki yede işçi sınıfından başka, sipsivri T.K.P. den başka hiç bir kuvvet görmüyor, tanımıyorlardı. 4- Sollar, sekterler, yalnız belli işçi yataklarında , belli şehirlerde kalmakla hem partinin çalış malarını sınırılıyor, onu yığınlardan ayrı düşürüyor, hem de kolay ca, belli yerlerde parti militanlarını, parti teşkilatlarını avla mak imkânını sağlıyorlardı. Bunların parolaları "sol", yaptıkları işler sağcılıktı. Bütün bu olursuz , yıkıcı görüşlere, akımla ra karşı kesin savaş, T.K.P. nin gerçek yığın partisi, memleket te, politik alanda sürekli etki yapan bir parti olması için şart tı, kaçınılmazdı. Bugün de, yarın da bu savaş kaçınılmazdır. Çün kü hem sağlar, hem sollar, her iki akım da burjuvazinin değişime ne su aktır. Bu akımlara karşı savaş sürekli. Çünkü bu akımları besleyen ortam - memlekette küçük burjuva kaynakları kurums aştırır...

I. Kongre "Türkiye işçilerine" başlıklı özel bir çağrı yayı nladı. Çağrıda, emperyalistlerin saldırısına karşı Tekcepe'nin ku rulması gerektiği, T.K.P. nin bu cepseye girmeye hazır olduğu aç ılandı. Bunun yanında, emekçilere, halka hemen ve en azından sağ lanması gereken istekler ileri sürüldü :

1 - Sendikalara tam bağımsızlık, serbestlik ve dokunulmazlık

sağlanması. Eksiksiz toplantı, grev, yürüyüş, basın ve kişi doku nulmazlığı hürriyeti.

2 - Tek dereceli , genel, eşit, serbest ve gizli oylamalı se- çim sisteminin kurulması.

3 - Jandarma yerine, halk tarafından seçilen M i l l i s teşkilâtının kurulması.

4 - Yürürlükteki bütün vergilerin kaldırılması ve yerine - ka- zanc oranıyla artan vergi sisteminin konması.

5 - Parasız genel öğretim.

6 - Topraksız ve az topraklı köylülere bedava toprak ve tarım aletleri dağıtılması.

7 - Padişahlığın yıkılması, cumhuriyetin kurulması. Paşalıkla rın kaldırılması. Valilerin, kaymakamların halk tarafından seçil- mesi.

8 - 1 Mayıs gününün resmen işçi bayramı olarak tanınması.

9 - Toprak reformunun gerektiği gibi yürütülmesi için K ö y l ü K o m i t e l e r i kurulması. Tarım işçilerine serbest sendika kurmak hakkının tanınması.

10- Kurtuluş savaşına düşman olanların, sarayın-padişahın, top rak beylerinin mallarına, mülklerine hemen el konması.

11-Anayurdun savunulması için beylerden, ağalardan, egraftan, tüccarlardan, fabrikatörlerden bedel alınması.

12- " Düyunu Umumiye"nin, " Reji"nin , tekelin, yabancı kumpar yaların, kapitülasyonların kaldırılması. Padişahların yabancılardan aldıkları, yedikleri "Osmanlı borçları"nın tanınmaması.

Bu genel isteklerin yanında, işçiler için hemen ileri sürülen özel istekler çağrıda sıralanmıştı:

1 - 8 saat iş günü.

2 - Eksiksiz serbest grev.

3- Toplu iş anlaşması bağlamak.

4 - İşçilere oturulur evler sağlamak.

5 - 14 yaşından küçük çocukların çalıştırılmaması.

6 - Gebe ve işçi kadınlara doğumdan önce ve sonra 2 ay, günde- likleri işlemez şartıyla, izin verilmesi.

7 - İhtiyarlıkta, çalışma gücünü kaybettiği hallerde işçile - rin emeklilik hakları, sosyal sigorta hakları olmalıdır.

8 - Gündelikler kesilmeksizin hafta tatili.

9 - Gündelik ve aylıkların, en azından, yaşama indirimine göre ayarlanması.

10- İş Kanununun doğrulukla yürütülmesini kontrol için özel iş ç i K o m i s y o n u kurulması.

T.K.P. nin işçiler için ileri sürdüğü bu en azından istekler , o günün durumuna, emperyalistlere karşı savaş koşullarına uygundu.

I. Kongre: " Anadoluya Çağrımız" başlıklı açıklamasında, memle- ketin gerçek durumunu bütün çıplaklığıyla ortaya koydu :

" Memleket yıkım içinde. Bizde fabrikalar kurulmadı, gelişme di. Bu geriliğin sebebi, bu kötülüklerin kökleri, çürümüş devlet kuruluşundadır. Osmanlı imparatorluğu harpçilikle, orduculukla, bağ ka ülkeleri ele geçirmek yoluyla kurulmuştur. Ardi arası kesilmi - yen harplerden, yağmalardan sonra bu imparatorluk çökmeğe, yıkılm aya gitmiştir. Padişahlık yalnız baskıyla, süngüyle ayakta kalmış - tır... En sonunda bütün memleket çöktü, - emperyalistlerin harpçil- lik işlerine karışmak yüzünden -, yıkıldı. Anadoluyu görenler, bi- lenler, hiç düşünmeden bunun doğru olduğunu söyler...

Yol yok, tarım - tarla işleri yitirilmiş kalmıştır. Öğretim, öğre- nim yok. Her yerde büyük bir fakirlik. Gençler, delikanlılar yokol muş. Açlıktan, çeşitli hastalıklardan, harplerden, türlü çeşit fe- laketlerden halk kırıldı, çocuklar söndü. Pek çok köyler, kentler , kasabalar harap oldu. Her yerde yas, her yanda acı. "

Emperyalistlerin yağmacılık işlerine ortak olan İttihatçılar hükümeti, koskoca bir memleketi böylesine korkunç bir duruma düşür- dü. Şimdi NATO ve CENTO 'ya giren, Amerikalıya topraklarımızı bir atom harmanı, bir savaş alanı olarak veren, ordumuzu bu yabancılara satan Ankara hükümetleri, burjuva partileri, bunların elbabaşla rı, Amerikan generallerine emirleri olan paşalar, hepsi birden 'hah- kımızın başına, Anayurdumuzun başına ekseninden çok daha korkunç bir yıkım hazırlıyorlar.

I. Kongre T.K.P. nin çalışma programını hazırladı, onayladı. Bu program 12 bölüm ve 42 maddedir.

Kongre, Türkiye'deki bütün komünist gruplarını tek komünist par-

tisinde birleştiren bir karar aldı. Merkez Komitesi ve Denetleme Komisyonu seçildi. Partinin Genel başkanlığına M. Suphi, Genel sekre- terliğine Etem Nejat yoldaşlar seçildi. (E. Nejat, İstanbul teş - kilâtının kurucularındandır. Kendisi öğretmen, pedagoğu. Bilgili, Marksist - teorik hazırlığı kuvvetliydi. Gençlik, öğretmen, öğren- ciler arasında çok sevilirdi.) Kongre ayrıca Merkez Komitesinin Sekreterliğini seçti. Basın-Fayın Bürosu ve Dış Büro kuruldu. Böz lece Kongre, T.K.P. yi düzenli bir teşkilât olarak ortaya çıkardı. Partinin yönetici savaş organı -Merkez Komitesi bütün yetkileriyle çalışmaya koyuldu.

I. Kongre 6 oturum yaptı. Görevini şerefle yerine getirdi.

T.K.P. nin II. Kongresi, 15 Ağustos 1922-de, Ankara'da toplan- dı. Kongre, Millet Bahçesinin sinema salonunda yapılacaktı. Hükü - met, Kongrenin toplanmasına engel olmak için, polislin eliyle sine ma binasını yaktırdı. Kongreye gelen delegeleri yıldırma amacıyla çeşitli baskılar yapıldı. Kimisini öldürmeye yeltendiler. So - nunda hükümet, işçileri Bakanlığı, Kongrenin toplanmasını yasak et ti. Bunun üzerine, Kongre Ankara bağlarında gizli toplandı.

Burjuvazi, onun Ankara hükümetleri, T.K.P. nin günden güne kuv vetlenmesinden, yığınlar arasında itibarının, etkisinin artmasın - dan biteviye kuşkulanaşırlardı. Hele o zamanlar. Anadolu toprakla rında düşmanlara karşı yürütülen harbin, içerde geniş bir demokra tik devrime geçmesinden burjuvazi korkuyordu. Geniş köylü yığınla rının, üzerinde kan döktükleri toprakları, devrimci bir şahlanişla üleşmelerinden, toprak devrimine gitselerinden korkuyordu. Kur- tuluş savaşının kesin, sonuçlayıcı günleri yaklaşıyordu. Memleke- tin işçisi, köylüsü, halkın ezici çoğunluğu, uğrunda kan döktükle ri savaktan elleri boş çıkmak istemiyorlardı. Oysa burjuvazi, sa- vasta elde edilecek başarılarından halkımıza zırmık bile koklatmak niyetinde değildi. Hükümetin, T.K.P. nin II. Kongresine yasak koyma sı buralan geliyordu.

Demokratik halk hareketini, devrimci savaşı önleme., onu fren- lemek için burjuvazi, Ankara hükümeti, tã baştan, bu hareketi bağ sız bırakmaya çalışmıştır. Geniş halk hareketini eznek için en baş ta T.K.P. ye saldırıştır. Burjuvazi, Ankara hükümeti, canavarlığı

nı, barbarlığını 1921 yılının Ocak ayında gösterdi. Bir yandan, devrimci bir Halk Ordusu nun kurulmasını önlemek için çete kuvvetlerine arkadan saldırdı, öte yandan komünistleri öldürdü, Karadenizde boğdu, zindanlara doldurdu.

T.K.P. nin Ankarada toplanan II. Kongresine hükümetin yasak koyması, yeni bir zorbalıktan, Komünist Partisine karşı uygulanan terör kampanyasının sürüp gitmesinden başka bir şey değildi. Hükümet, T.K.P. yi büsbütün kapatmak yoluna gidiyordu. Baskı, komünistleri yıldırmadı. II. Kongre, polislin bütün gayretlerine rağmen, toplantılarını yaptı, işlerini üç gün içinde bitirdi.

Kongrenin gündemi yüklüydü :

- 1 - Memlekette iç durum - cepelerde savaş.
- 2 - İşçi meseleleri.
- 3 - Köylü meselesi, toprak reformu.
- 4 - Teşkilât meseleleri.
- 5 - Basın - Yayın işleri.

Kongre, Merkez Komitesinin raporunu dinledi. Raporda, I. Kongre den sonra geçen olayların ve yeni durumun incelemesi yapıldı. Gereken sonuçlar sıralandı. Burjuvazinin, Ankara hükümetinin, bir yandan geniş halk yığınlarının savaşı karşısında emperyalistlerle çatışmak, cepelerde savaşmak zorunda kaldığı, öte yandan halk hareketini, demokratik devrim hareketini baskıyla frenlemek yoluyla, içerde gericiyle, eski sınıflarla, dışarda emperyalistlerle uzlaşmak eğilimleri gösterdiği belirtildi. Burjuvazinin, halk davasına, devrime hiyanetlerini, dobra dobra millete söylemekten, göğ torkmekten Kongre çekinmedi. Ankara hükümetinin, halkın kanlı-bıçaklı düşmanlarıyla-emperyalistlerle ve derebeylerle-uzlaşma yolları aradığı, bu yüzden memlekette ilerici kuvvetlere, en başta Komünist Partisine saldırdığı belgelerle, olaylarla gösterildi.

Bunun yanı sıra, II. Kongre, milli burjuvaziyi, savaşta kaldıkça, emperyalizme karşı, sömürgecilere karşı, derebeyliğe karşı tutmak, onu bu savaşa zorlamak ilkesinden vazgeçmedi. En başta, düşmanları Anayurt topraklarından kovmak, milli egemenliği elde etmek gerekti.

II. Kongre, Merkez Komitesinin raporunu onaylayan kararında şöyle der: Milli kurtuluş hareketine, cepelerdeki silâhlı savaşa

T.K.P. elinden gelen her yardımı yapacaktır. Bunun yanında, burjuvazinin gerici çevrelerle, yabancılarla, emperyalistlerle uzlaşmaya gitmek yoluyla milli kurtuluş hareketini söndürmek, bu savaşın derin demokratik bir devrime yükselmesini önlemek istediğini, bu çok önemli olayı, burjuvazinin içyüzünü geniş halk yığınlarına durmadan anlatacaktır.

II. Kongrede köylü meselesi üzerinde uzun tartışmalar oldu. Toprak devrimi, gericiiliğin kökleri - derebeyliğin kökünden temizlenmesi konusu daha derinden ele alındı. Demokratik devrimin ilkeleri incelendi. Bu en canlı konuyla bağlı görülerek, Millet Meclisindeki "Halk Zümresi"nin durumu, tutumu enine boyuna görüldü. "Halk Zümresi" milli burjuvazinin daha ilerici, daha devrimci yönüne öncülük ediyordu. Burjuvazi, daha sonra bu zümreyi bir yandan ezdi, öbür yandan kendi içinde eritti.

II. Kongre, T.K.P. nin yardımıyla bir KÖYLÜ PARTİSİ nin kurulmasını onayladı.

II. Kongre, özel kararla, sendika hareketinin kuvvetlendirilmesini istedi. II. Kongreden sonra partinin çalışmaları daha verimli olmaya başladı. Halk arasında etkisi arttı.

II. Kongre toplandıktan bir ay sonra, artık düşmanlar denize dökmüş bulunuyordu. Burjuvazi, Ankara hükümeti, olanca gücüyle, bütün devlet makinesiyle devrimci kuvvetlere karşı, en başta T.K.P. ye karşı dolaylı saldırıya kalktı.

1923 yılının başlarında hükümet, -o zamanki Başbakan Rauf bey (Orbay) -, gizli yapılan II. Kongreyi bahane ederek, T.K.P. yi yasak etti. Partinin Merkez evini polisler bastı, kapattı. Arkasından komünist militanların tutsak edilmeleri girila gitti. Ve bu kanlı terör, faşist baskı 40 yıldır sürüp gidiyor.

T.K.P. en çetin koşullar içinde, en ağır durumlar altında, savaşçı devrim yolundan, Marksizm-Leninizm yolundan şaşmadı. T.K.P. bu savaşlarda pişti, olgunlaştı. Ankaranın yasakları, sıkıyönetimleri, garnizon mahkemeleri, tabutlukları, zindanları, kaleleri, sürgünleri, hiç biri, Türkiye halkının etinden, kanından doğmuş komünistleri, Komünist Partisini halkımızın kurtuluşu için yürütülen savaştan ayıramamıştır, hiç bir zaman da ayıramıyacaktır. T.K.P. ölü, yaralı, çok kurbanlar vermiştir. Tutsak edilen, zindanlarda yatan -

TÜSTAV

larla beraber, bunların sayısı : 13 bin 500 dür.

T.K.P. 40 yıl boyunca, halk için, emekçiler için, Anayurdumuzun bağımsızlığı için, kölelikten, gerilikten, her türlü aşağılımalardan kurtulmuş, gelişip serpiyen gerçek demokratik Türkiye Cumhuriyeti için ileri sürdüğü programı gerçekleştirmek savaşından bir gün bile geri durmamıştır, durmayacaktır. T.K.P. -günü gelecek -milyonlarca yığınları yöneten ve milyonluk üyesi olan bir parti olacaktır. Kırk yılın savaşı bunu gösterir.

Kızıl Ordu sayesinde, inşallah! Nede kolay komünistlik değip mi?

TÜSTAV

Oku ve Okut